

VOLDGIFTSINSTITUTTET

DELVOLDGIFTSKENDELSE

i

voldgiftssag nr. D-2335:

Energi Viborg Kraftvarme A/S
CVR-nr. 10 04 67 69
Industrivej 40
8800 Viborg

(advokat Per Hemmer)

mod

Viborg Fjernvarme
CVR-nr. 37 34 43 11
Håndværkervej 6
8800 Viborg

(advokat Erik Bertelsen)

Voldgiftsrettens hjemsted: København
Dato: 15. marts 2019

VOLDGIFTSINSTITUTTET

Indholdsfortegnelse

A. Sagens genstand	2
B. Sagens anlæg og forløb	3
C. Den mundtlige forhandling	6
D. Påstande	7
1. EVK's påstande	7
2. VF's påstande	7
E. Sagsfremstilling	8
1. Geotermi-projektets opstart, overdragelse og nedlukning	8
2. Distributørerne i Viborg	17
3. Omegnsbyerne	18
4. Efterfølgende om garantikravet	18
5. Apple's datacenter	19
F. Sagkyndige erklæringer	19
G. Forklaringer	33
H. Parternes synspunkter	44
1. EVK	44
2. VF	47
I. Voldgiftsrettens begrundelse og resultat	50
1. Garantians bortfald og fortolkning	50
2. Egen skyld og begrænsning af tab	53
3. Sammenfatning om resultatet	56
4. Sagsomkostninger	57
J. Thi bestemmes	58

A. Sagens genstand

1. Energi Viborg Kraftvarme A/S (EVK) er et aktieselskab, der blandt andet ejer Viborg Kraftvarmeværk på Industrivej i Viborg og driver virksomhed med gasfyret kraftvarme- og varmeproduktion og transmission af varmt vand til opvarmningsformål. EVK producerer og leverer varme til Viborg Fjernvarme (VF) og til Boligselskabet Sct. Jørgen, Boligselskabet Viborg og Overlund Fjernvarme A.m.b.a. ("Distributørerne"). Produktion og transmission af varmt vand til opvarmningsformål sker i henhold til varmeforsyningsloven, og EVK's priser og vilkår er underlagt tilsyn af Forsyningstilsynet. EVK er 100 % ejet af Energi Viborg A/S, der er 100 % ejet af Viborg Kommune.
2. VF er en varmeforsyningsvirksomhed, organiseret som en forening, der leverer fjernvarme til dele af Viborg By og Hald Ege. VF's priser og vilkår er tilsvarende underlagt tilsyn af Forsyningstilsynet.
3. Sagen udspringer af parternes aftale af 4. juni 2012 om overdragelse af et geotermisk projekt i Kvols ved Viborg fra VF til EVK (overdragelsesaftalen).
4. VF har i overdragelsesaftalens punkt 12.1.11 blandt andet afgivet følgende garanti:

"At det af EVK betalte vederlag for overtagelse af Projektet, jf. afsnit 8.1 [henvisningen til afsnit 8.1 er en fejlskrift og skal være afsnit 7.1] herunder fremtidige udgifter og betalinger som følge af overtagelsen af Forpligtelserne, kan indregnes i varmeprisen for levering af varme fra EVK. VF har udarbejdet en revisorpåtegnet opgørelse over afholdte omkostninger relateret til Projektet i perioden fra Projektets opstart til den 30. april 2012, jf. bilag 7.1 iii."
5. Sagen angår, om VF i medfør af garantien skal skadesløsholde EVK for det tab, EVK måtte lide ved, at EVK ikke kan indregne det betalte vederlag for overtagelsen samt visse senere udgifter og betalinger fuldt ud i prisen for levering af varme fra EVK.
6. Parterne er uenige om, hvorvidt EVK har givet afkald på garantien, eller den er bortfaldet pga. passivitet. Parterne er endvidere uenige om, hvorvidt garantien skal begrænses eller bortfalde, fordi EVK har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt og udvist egen skyld, herunder ved at lukke projektet ned. Parterne er endelig uenige om garantiens omfang og om, hvorvidt EVK kan gøre garantien gældende mod VF uden først at rette krav om betaling mod andre samarbejdspartnere.
7. EVK har til brug for Forsyningstilsynet fornyede sagsbehandling den 20. juni 2018 opgjort geotermi-omkostningerne til 155.577.255 kr. efter fradrag for visse indtægter fra Omegnsbyerne. Forsyningstilsynet har den 14. december 2018 sendt et udkast til afgørelse, hvorefter 148.041.080 kr. heraf kan indregnes i varmeprisen, mens de resterende 7.536.175 kr. ikke kan indregnes, jf. varmeforsyningslovens § 20, stk. 1 og 2.

B. Sagens anlæg og forløb

8. Overdragelsesaftalen indeholder i punkt 17.2 følgende voldgiftsbestemmelse:

“Såfremt uoverensstemmelser ikke kan bilægges ved forhandlinger, jf. pkt.17.1, skal tvister, der udspringer af Aftalen, løses ved voldgift efter Regler for behandling af sager ved Det Danske Voldgiftsinstitut (“Danish Arbitration”).”

9. EVK anlagde voldgiftssagen ved klageskrift af 19. juni 2015 med bilag 1-12, modtaget samme dag i Voldgiftsinstituttet.
10. Parterne indgik efterfølgende aftale om at voldgiftsretten skulle bestå af en enevoldgiftsdommer, der var højesteretsdommer. Ved brev af 28. oktober 2015 udpegede Voldgiftsinstituttet i anledning heraf højesteretsdommer Niels Grubbe som enevoldgiftsdommer til at afgøre tvisten. Voldgiftsinstituttet modtog ingen indsigelser fra parterne og ved brev af 2. november 2015 blev udpegningen godkendt af Voldgiftsinstituttets formandskab og voldgiftsretten blev nedsat.
11. I klageskriftet nedlagde EVK følgende påstand:

”Viborg Fjernvarme skal anerkende at være forpligtet til at skadesløsholde Energi Viborg Kraftvarme A/S for det tab, Energi Viborg Kraftvarme A/S lider ved, at en andel af det samlede vederlag for at overtage geotermiprojektet i Kvols ved Viborg, som konsekvens af Energitilsynets tilkendegivelse af 24. juni 2014 og en endelig afgørelse fra Sekretariatet for Energitilsynet ikke kan indregnes i prisen for levering af varme fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.”

12. I klageskriftet anførte EVK, at der efter Energitilsynet var afholdt et beløb på op til 25 mio. kr., der ikke kunne indregnes i fjernvarmeprisen, og dette beløb blev anset for at være sagens værdi.
13. I svarskrift af 11. september 2015 med bilag A-I påstod VF frifindelse.
14. EVK indgav den 6. november 2015 klage til Energiklagenævnet. Ifølge Energiklagenævnet kunne afgørelse forventes primo maj 2016, og EVK anmodede om, at sagen blev udsat på Energiklagenævnets afgørelse.
15. VF protesterede mod udsættelse af sagen, og foreslog, at der foreløbig skriftveksles om ”sagen generelt” med mulighed for supplerende skriftveksling, når Energiklagenævnets afgørelse foreligger, og med henblik på hovedforhandling herefter, f.eks. ultimo august 2016, selvom der til den tid ikke måtte foreligge en endelig afgørelse om de omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeprisen.
16. Parterne udvekslede følgende processkrifter mv. herom:

Dato	Processkrift/brev	Bilag
30.10.2015	Processkrift 1 fra EVK	13
09.11.2015	Mail fra EVK	14
03.12.2015	Processkrift A fra VF	

VOLDGIFTSINSTITUTTET

17.12.2015 Processkrift 2 fra EVK

17. Den 7. januar 2016 traf voldgiftsretten beslutning om, at forberedelsen skulle begrænses til VF's indsigelser om, at der ikke består nogen garantiforpligtelse, om forsikringsdækning, om tabsbegrænsningspligt og om eventuelle andre spørgsmål efter voldgiftsrettens senere bestemmelse. Skriftveksling i anledning af Energiklagenævnets afgørelse skulle udskydes, til afgørelsen forelå. Berømmelse af mundtlig forhandling og eventuel opdeling af sagen, herunder eventuel udskillelse af enkelte spørgsmål til forlods afgørelse, skulle udskydes til senere stillingtagen efter drøftelse med parterne.
18. Herefter udvekslede parterne følgende processkrifter mv.:
Dato	Processkrift/brev	Bilag
22.02.2016	Processkrift B fra VF	J-FF
29.04.2016	Replik	15-38
22.06.2016	Duplik	GG-KK
31.08.2016	Processkrift 2 fra EVK	39-65
30.09.2016	Processkrift C fra VF	LL-XX
06.10.2016	Mail fra EVK	66
19. På et møde i voldgiftsretten den 11. oktober 2016 forelå Energiklagenævnets afgørelse stadig ikke. Parterne meddelte, at de ikke længere begærer opdeling eller berostillelse af nogen del af sagen.
20. Ved afgørelse af 2. november 2016 ophævede Energiklagenævnet Energitilsynets afgørelse af 9. oktober 2015 og hjemviste sagen til fornyet behandling ved Energitilsynet.
21. Herefter udvekslede parterne følgende processkrifter mv.:
Dato	Processkrift/brev	Bilag
07.11.2016	Mail fra EVK	67
05.12.2016	Mail fra EVK	68
21.12.2016	Processkrift 4 fra EVK	69-73
31.01.2017	Processkrift D fra VF	YY
22. Ved mail af den 30. november 2016 havde EVK accepteret, at en skønserklæring af 28. september 2016 i en voldgiftssag mellem EVK og Ross (Voldgiftsinstituttets sag D-2281) bliver lagt til grund i den foreliggende voldgiftssag. Med mail af 5. december 2016 havde EVK fremlagt skønserklæringen, der var afgivet af Dorthe Luul Kann og Søren Lundgren Jensen, assisteret af Thomas Werge-Gross, alle fra WellPerform, Toldbodgade 2, 1253 København K.
23. VF anmodede om, at de samme blev udpeget som sagkyndige i den foreliggende sag til besvarelse af et spørgetema af 3. januar 2017. Den 1. februar 2017 besluttede voldgiftsretten at imødekomme anmodningen, idet retten

VOLDGIFTSINSTITUTTET

samtidig traf afgørelse om nogle indsigelser, som EVK havde rejst mod spørgetemaet.

24. Herefter udvekslede parterne følgende processkrifter mv.:

Dato	Processkrift/brev	Bilag
15.02.2017	Mail fra EVK	74
08.03.2017	Mail fra EVK	75-78
31.03.2017	Mail fra EVK	79
29.03.2017	Mail fra VF	ZZ

25. Den 21. april 2017 traf voldgiftsretten afgørelse om uenighed mellem parterne om fremlæggelse af bilag og om udformning af supplerende spørgetemaer, som parterne havde fremlagt med efterfølgende revisioner senest af hhv. 18. april 2017 og 31. marts 2017.

26. Herefter udvekslede parterne følgende processkrifter mv.:

Dato	Processkrift/brev	Bilag
26.04.2017	Mail fra EVK	35a
31.05.2017	Mail fra EVK	80-89
22.06.2017	Mail fra EVK	90-91

27. Den 23. juni 2017 traf voldgiftsretten afgørelse om en indsigelse, som VF havde rejst den 1. juni 2017 om, at en af de sagkyndige var inhabil. Voldgiftsretten bestemte, at den pågældende ikke var inhabil.

28. Den 31. oktober 2017 afgav de sagkyndige erklæring med svar på de rejste spørgsmål. Erklæringen er betalt af EVK med 302.250 kr. og af VF med 451.437,50 kr.

29. Herefter udvekslede parterne følgende processkrifter mv.:

Dato	Processkrift/brev	Bilag
10.11.2017	Mail fra EVK	92
15.11.2017	Mail fra VF	ÆÆ-ÅÅ

30. Den 20. december 2017 traf voldgiftsretten afgørelse om uenighed mellem parterne om udformning af supplerende spørgetemaer, som parterne havde fremlagt. Den 9. februar 2018 afgav de sagkyndige en supplerende erklæring med svar på disse spørgsmål. Erklæringen er betalt af EVK med 87.187,50 kr. og af VF med 79.437,50 kr. Parterne erklærede den 23. februar 2018, at indhentelsen af sagkyndige erklæringer var afsluttet.

31. Herefter udvekslede parterne følgende processkrifter mv.:

Dato	Processkrift/brev	Bilag
02.03.2018	Processkrift E fra VF	
21.03.2018	Processkrift F fra VF	Aa-AI
18.04.2018	Processkrift 5 fra EVK	

VOLDGIFTSINSTITUTTET

18.04.2018	Processkrift 6 fra EVK	93
30.05.2018	Processkrift G fra VF	Am-Aæ
02.07.2018	Processkrift 7 fra EVK	94-96
32. VF anmodede den 28. august 2018 om, at spørgsmålene om forståelsen af parternes aftale og om tabsbegrænsning og egen skyld udskilles til særskilt afgørelse. EVK erklærede sig indforstået hermed, og særskilt hovedforhandling med henblik herpå blev berammet til den 4. – 7. februar 2019.

C. Den mundtlige forhandling

33. Den mundtlige forhandling fandt sted den 4. – 7. februar 2019 på Bech-Bruuns kontor, Værkmestergade 2, 8000 Aarhus C.
34. For EVK mødte
- Advokat Per Hemmer,
  - Direktør Christian Hagelskjær, EVK
35. For VF mødte
- Advokat Erik Bertelsen
  - Advokat Stine Grauballe
  - Direktør Morten Abildgaard, VF
  - Bestyrelsesformand Klaus Keller, VF
36. EVK's advokat forelagde sagen. VF's advokat havde adgang til at supplere forelæggelsen.
37. Der blev afgivet forklaring af
- Christian Hagelskjær, direktør i EVK
  - Benny Højholt, kraftvarmechef i EVK
  - Mette Urup, økonomidirektør i EVK
  - Kristian Raun Larsen, advokat i Bech-Bruun
  - Lasse Jacobsen, kommunaldirektør i Viborg Kommune
  - Søren Berg Lorenzen, tidligere Dansk Fjernvarmes Geotermiselskab A/S
  - Jørgen Kjærulff Nielsen, tidligere ansat i Willis I/S
  - Gunnar Grangaard, tidligere formand for VF
  - Benny Ragner, tidligere byrådsmedlem og bestyrelsesformand i EVK
  - Lars Andersen, managing director i Ross offshore
  - Finn Bach
  - Helle Jespersen, tidligere office manager i Ross Engineering
  - Kai Grynderup, tidligere juridisk chef i Viborg Kommune
  - Sigurd Solem, Dansk Geotermi A/S (over telefon)
  - Henry Juul Nielsen, tidligere direktør i VF

38. De sagkyndige, Dorthe Juul Kann og Søren Lundgren Jensen, blev afhjemlet. Det blev aftalt mellem parterne, at de fakturerer forberedelse transport og afhjæmning samlet med halvdelen til hver part.
39. Advokaterne for begge parter procederede.

D. Påstande

1. EVK's påstande

40. EVK har nedlagt følgende påstande:
  1. Viborg Fjernvarme skal anerkende at være forpligtet til at friholde Energi Viborg Kraftvarme A/S for tab som følge af, at det af Energi Viborg Kraftvarme A/S betalte kontante vederlag i henhold til overdragelsesaftalen, pkt. 7.1.iii på 65.186.362,88 kr. eller en andel heraf efter en endelig afgørelse fra prismyndigheden ikke kan indregnes i varmeprisen for varme leveret fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.
  2. Viborg Fjernvarme skal anerkende at være forpligtet til at friholde Energi Viborg Kraftvarme A/S for tab som følge af, at omkostninger afholdt af Energi Viborg Kraftvarme A/S efter overtagelsesdagen i henhold til overdragelsesaftalens pkt. 7.1.i og 7.1.ii, som hidrører fra aftaler med tredje mand eller fra forpligtelser, som VF har indgået eller en andel heraf, efter en endelig afgørelse fra prismyndigheden ikke kan indregnes i varmeprisen for varme leveret fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.

2. VF's påstande

41. VF har nedlagt påstand om frifindelse for EVK's påstande og har subsidiært nedlagt følgende påstande:
  1. Viborg Fjernvarme skal anerkende at holde Energi Viborg Kraftvarme A/S skadesløs for en af Voldgiftsretten fastsat mindre del af det tab, som Energi Viborg Kraftvarme A/S har lidt endeligt som følge af, at det af Energi Viborg Kraftvarme A/S betalte kontante vederlag i henhold til overdragelsesaftalens pkt. 7.1.iii på kr. 65.186.362,88 eller en andel heraf efter en endelig afgørelse fra prismyndighederne eller domstolene ikke er indregnet og ikke kan indregnes i varmeprisen for varme leveret fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.
  2. Viborg Fjernvarme skal anerkende at holde Energi Viborg Kraftvarme A/S skadesløs for en af Voldgiftsretten fastsat mindre del af det tab, som Energi Viborg Kraftvarme A/S har lidt endeligt som følge af, at omkostninger afholdt af Energi Viborg Kraftvarme A/S efter overtagelsesdagen i henhold til overdragelsesaftalen og som hidrører fra aftaler med tredje mand eller fra forpligtelser, som VF har indgået, efter en endelig afgørelse fra prismyndighederne eller domstolene, ikke er indregnet og ikke kan indregnes i varmeprisen for varme leveret fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.

E. Sagsfremstilling

1. Geotermi-projektets opstart, overdragelse og nedlukning

42. I begyndelsen af 2008 fik VF en henvendelse fra Dansk Geotermi ApS om eventuel forsyning med geotermisk varme. Efter at bestyrelsen med bistand af Rambøll og De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) havde foretaget nogle foreløbige undersøgelser, vedtog VF på en generalforsamling den 28. april 2009 at anvende et beløb i størrelsesorden 11-13 mio. kr. til at undersøge muligheden for at etablere en produktion af geotermisk varme fra Kvols ved Viborg på grundlag af et budgetoverslag på godt 12 mio.kr. Budgettet omfattede boreomkostninger, myndighedsbehandling, pumpetest og forprojekt, alt med henblik på efterforskning af undergrunden for varmt vand og etablering af et geotermisk anlæg samt transmissionsnet og overfladeanlæg.
43. Der blev etableret en styregruppe med deltagelse af VF, EVK, Overlund Fjernvarmeværk, Løgstrup Varmeværk og Stoholm Fjernvarmeværk. som deltagere i projektet. Desuden var samt Dansk Geotermi og Rambøll medlemmer af styregruppen for projektet, der holdt sit første møde den 27. maj 2009.
44. Der blev udarbejdet en ansøgning af 16. juni 2009, suppleret den 30. november 2010, om tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. Af ansøgningen fremgår, at anlægget forventedes at omfatte 8 borerer med en samlet effekt på 32 MW ved 200 m³/h og 75°C. Deltagerkredsen var udvidet med Boligselskabet Sct. Jørgen, Boligselskabet Viborg og Skals Kraftvarmeværk A.m.b.a. Ingen af de deltagende fjernvarmeselskaber havde tidligere beskæftiget sig med geotermisk energi. VF skulle være operatør og aftalpart med entreprenører mv. Der var indgået aftaler med Rambøll (bygherrerådgivning), Dansk Geotermi (boreplanlægning og idéudvikling), GEUS (seismiske og geologiske forhold), DMT (seismiske undersøgelser) og advokat Tine Blach Ladefoged Christensen, Steffensen & Horstmann (udbud og advokatbistand). Tidshorizonten var angivet som perioden fra 1. kvartal 2011 til og med 1. kvartal 2012 for gennemførelse af borerer og etablering af anlæg.
45. Den 25. maj 2011 blev der indgået aftale med Ross Engineering A/S om boreledelse.
46. Viborg Kommune godkendte den 11. august 2011 et projekt for etablering af et geotermisk anlæg i Kvols ved Viborg i henhold til varmforsyningsloven.
47. Et budget af 21. september 2011 for forprojektet lød på knapt 38 mio. kr.
48. På styregruppemøde nr. 13 den 7. oktober 2011 oplyste Christian Hagelskjær, at EVK's bestyrelse den 5. oktober 2011 havde diskuteret projektet, dets ledelse og projektøkonomien. EVK var meget bekymret og krævede, at Dansk Fjernvarmes Geotermiselskab (DFG) skulle inddrages i projektledelsen, samt at der skulle udarbejdes en redegørelse for budgetoverskridelsen.

Efter debat konkluderede projektledelsen, at der skulle udarbejdes en redegørelse, som skulle kommenteres af DFG, og at der skulle udarbejdes et oplæg til, hvordan DFG skulle involveres i projektledelsen.

49. Med bistand fra bl.a. Dansk Geotermi og Rambøll udarbejdede VF den 15. november 2011 redegørelsen for projektet og budgettet.
50. Dansk Fjernvarmes Geotermiselskab (DFG) afgav den 24. november 2011 en kommentar til redegørelsen. I kommentaren, der er udarbejdet af Søren Berg Lorenzen, anføres bl.a., at udviklingen i budgettet må være udtryk for enten grundlæggende og meget væsentlige ændringer i projektets omfang eller meget grove fejlskøn – eller en kombination. Det anføres endvidere, at en tidsplan på ca. 1½ år til etablering af et komplet geotermisk anlæg med seismiske forundersøgelser, boring af brønde og etablering af overfladeanlæg vidner om manglende erfaring med og fornemmelse for varigheden af de enkelte faser i projektet. Inddragelse af DFG på et så sent tidspunkt kunne næppe alene sikre, at borerne blev gennemført til normeret tid og omkostning. DFG havde på grund af andre opgaver ikke aktuelt de fornødne resourcer. Man var dog ved at ansætte en erfaren projektleder til tiltrædelse tidligst 1. februar 2012, og indtil da kunne man kun tilbyde begrænset og sporadisk bistand.
51. Den 20. december 2011 indgik projektdeltagerne en skriftlig aftale om fordeling af udgifter ved de indledende undersøgelser om geotermi ved Kvols (samarbejdsaftalen). Aftaleparterne omfattede ud over VF og EVK tillige Overlund Fjernvarmeværk, Boligselskabet Sct. Jørgen, Boligselskabet Viborg (distributørerne i Viborg) samt Løgstrup Varmeværk, Skals Kraftvarmeværk og Stoholm Fjernvarmeværk (omegnsbyerne). Parterne forpligtede sig til i fællesskab at afholde alle omkostninger ved de indledende nødvendige undersøgelser til vurdering af, om etablering af et geotermisk anlæg er teknisk muligt og økonomisk forsvarligt, jf. punkt 1. Overordnede beslutninger skulle træffes af en styregruppe, hvor hver part havde adgang til at være repræsenteret, jf. punkt 2. VF havde indgået aftale med Rambøll og Dansk Geotermi ApS om teknisk bistand, jf. punkt 1, og aftaler vedrørende geotermiprojektet ville være indgået med VF som aftalepart, jf. punkt 4. Projektomkostningerne til forprojektet forventedes at være knapt 38 mio. kr. i henhold til et budget for forundersøgelserne, som var bilag til aftalen, jf. punkt 4. VF skulle udlægge alle omkostninger, jf. punkt 5. Hvis projektet ikke blev gennemført til produktion af geotermisk varme, skulle omkostningerne fordeles mellem deltagerne i henhold til en fordelingsplan efter de enkelte værkers leverede varme i 2009, jf. punkt 5. Fordelingsplanen var bilag til aftalen og fastlagde, at VF's og EVK's andele var henholdsvis 73,3 og 4,8 %. Parterne hæftede pro rata, men VF havde påtaget sig risikoen for en eller flere parters insolvens, jf. punkt 5. Styregruppen kunne efter en konkret vurdering stoppe forprojektet, såfremt det skønnedes, at der ikke kan etableres en økonomisk og teknisk forsvarlig varmeproduktion, jf. punkt 6. Aftalen ophørte automatisk i tilfælde af, at der blev etableret et selskab, der overtog de økonomiske forpligtelser, jf. punkt 9.

52. Den 26. januar 2012 gav Klima- Energi- og Bygningsministeriet de 8 deltagere samt Dansk Geotermi i forening tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi med henblik på fjernvarmeproduktion. Ifølge tilladelsen er rettighedshaveren forpligtet til at udføre de arbejder, der fremgår af et arbejdsprogram, der er bilag til tilladelsen, jf. § 5. Ifølge arbejdsprogrammet skulle der bl.a. udføres en undersøgelsesboring med gennemboring af de relevante geotermiske lag samt enten en supplerende undersøgelsesboring eller andet arbejde, der sigter på, at der kan træffes beslutning om etablering af et indvindingsanlæg.
53. VF ansøgte den 17. februar 2012 Viborg Kommune om en kommunegaranti på op til 500 mio. kr. til at fortsætte projektet. Det fremgik af ansøgningen, at VF's likviditetsberedskab kun kunne finansiere de kendte forpligtelser frem til udgangen af marts måned 2012.
54. Viborg Kommunes økonomiudvalg behandlede sagen den 22. februar 2012.
55. Efter anmodning fra økonomiudvalget udarbejdede Rambøll på styregruppens foranledning et revideret budget for forprojektet og det endelige projekt, en revideret tidsplan samt en projektredegørelse af 15. marts 2012. Budgettet for forprojektet var nu 82 mio. kr. – mere end det dobbelte af det budget styregruppen havde godkendt den 15. november 2011 – og budgettet de samlede omkostninger til projektet var 541 mio. kr. – næsten det dobbelte af budgettet ifølge det tidligere godkendte varmforsyningsprojekt.
56. Den 16. marts 2012 fremsendte VF en revideret ansøgning om kommunegaranti på op til 541 mio. kr. til fortsættelse af projektet. I ansøgningen blev det oplyst, at VF's bankforbindelse ville bringe engagementet til ophør den 28. marts 2012, hvis ikke Viborg Kommune stillede en kommunal garanti for finansieringen af forprojektet og en anfordringsgaranti for de udlæg VF allerede havde foretaget.
57. På et ekstraordinært møde den 26. marts 2012 indstillede økonomiudvalget til byrådet at Viborg Kommune overfor Energi Viborg Kraftvarme A/S stillede garanti på 150 mio. kr. til optagelse af en byggekredit hos Kommunekredit på bl.a. følgende vilkår:
  - Geotermiprojektet overdrages til Energi Viborg Kraftvarme A/S under forudsætning af, at Viborg Kommune accepterer de aftaler, der skal overtages, og allerede afholdte omkostninger, og at indgåede forpligtelser kan indregnes i varmepriserne.
  - Der indgås leveringsaftaler med de 4 distributører i Viborg, der fastholder deltagernes fælles økonomiske interesser i projektet.
  - Viborg Fjernvarme godkender senest den 28. marts 2012 de ovennævnte vilkår.
  - Viborg Fjernvarme sender en endelig opgørelse af de afholdte udgifter til geotermiprojektet. Opgørelsen påtegnes af en revisor og beløbet udbetales efter Byrådets godkendelse.
  - Der søges indgået tilsvarende leveringsaftaler med de 3 andre (Stoholm, Skals og Løgstrup varmeværker).

- Bestyrelsen ved Energi Viborg Kraftvarme A/S nedsætter et rådgivende geotermiudvalg bl.a. med repræsentanter fra distributørerne.
58. Den 28. marts 2012 meddelte Viborg Fjernvarme ved formanden Heinrich Nüchel og direktøren Henry Juul Nielsen den forlangte godkendelse.
  59. Byrådet i Viborg Kommune godkendte den 28. marts 2012 økonomiudvalgets indstilling.
  60. Den 1. og 4. juni 2012 underskrev henholdsvis VF og EVK en aftale om overdragelse af rettigheder og forpligtelser vedrørende det geotermiske projekt i Kvols ved Viborg (overdragelsesaftalen). Overdragelsen omfattede dels VF's forpligtelser i henhold til samarbejdsaftalen, leverandøraftaler, forsikringer og myndighedstilladelser, dels alle VF's rettigheder i relation til efterforskning og etablering af projektet, herunder myndighedstilladelser, aftaler, forsikringer, arealet købt til brug for placering af anlægget, anlæg, driftsmidler og varebeholdninger, jf. punkt 3.1. Overdragelsen skulle gennemføres på closing, men driften overtages på overtagelsesdagen, den 28. marts 2012, jf. punkt 5. EVK skulle fra overtagelsen og frem til closing afholde alle udgifter og betalinger relateret til projektet, jf. punkt 6.2. Vederlaget var sammensat af 3 poster: i) EVK's overtagelse af forpligtelserne, ii) EVK's afholdelse af udgifter ifølge punkt 6.2. og iii) EVK's betaling på closing af summen af de af VF afholdte udgifter frem til 30. april 2012 som angivet i en revisorpåtegnet opgørelse, der var vedhæftet som bilag, jf. punkt 7.1. Ifølge bilaget udgjorde de afholdte udgifter, jf. punkt 7.1., iii) 65.186.363 kr., og af revisors påtegning af 1. maj 2012 fremgår bl.a., at alle kontrollerede udlæg større end 1.000 kr. efter revisors opfattelse kan indregnes i varmepriserne i overensstemmelse med varmemeforsyningslovens § 20, stk.1.
  61. Aftalen var betinget af opfyldelse af visse betingelser senest den 20. juni 2012, jf. punkt 9.1, samt fra EVK's side derudover af, jf. punkt 9.2.1,
"At EVK – efter eget skøn – har opnået tryghed for, at de af EVK afholdte omkostninger, herunder vederlaget som angivet i punkt 7 i sin helhed, i forbindelse med overtagelsen af Projektet mv., kan indregnes i EVK's varmepriser."
  62. Closing skulle finde sted den 21. juni 2012, jf. punkt 10. Af en bestemmelse om samtidighed fremgik, at betingelserne i punkt 9 skulle være *"opfyldt eller frafaldet af EVK"*, idet der ellers skulle ske udskydelse eller fortsættelse af closing eller opsigelse af aftalen, jf. punkt 11.2.
  63. VF afgav til fordel for EVK pr. underskrivelsesdagen og pr. closingdagen en række garantier, herunder, jf. punkt 12.1.11,
"At det af EVK betalte vederlag for overtagelse af Projektet, jf. afsnit 8.1, herunder fremtidige udgifter og betalinger som følge af overtagelsen af Forpligtelserne, kan indregnes i varmeprisen for levering af varme fra EVK. VF har udarbejdet en revisorpåtegnet opgørelse over afholdte omkostninger relateret til Projektet i perioden fra Projektets opstart til den 30. april 2012, jf. bilag 7.1iii."

64. VF's garantier var afgivet på objektivi grundlag, jf. punkt 13.1., og VF skulle skadesløsholde EVK for tab, som EVK måtte lide som følge af VF's manglende opfyldelse af forpligtelser, herunder VF's garantier, jf. punkt 15.1
65. Forud for underskrivelsen af overdragelsesaftalen var der udarbejdet 5 udkast til aftalen. Det første udkast var blevet fremsendt den 23. april 2012 fra EVK's advokat til VF's advokat. I dette udkast indgik alle de ovenfor i afsnit 61-64 gengivne bestemmelser i samme udformning som de endelige, idet dog punkt 12.1.11, 2. pkt. om revisorpåtegnet opgørelse, ikke stod i dette udkast, ligesom der var forskydninger i punktnummereringen.
66. VF's advokat havde kommenteret udkastet ved brev af 24. april 2012 og skrevet bl.a., at omkostningerne VF bekendt kunne indregnes i varmeprisen, men at VF ikke kunne indestå for det. Kravet om revisorpåtegning af udgiftsopgørelsen var med henblik på en sådan vurdering, og der ville ikke blive fremsendt regninger, som ikke af revisor var påtegnet til at kunne indgå i varmepriserne.
67. EVK's advokat havde imidlertid ikke ændret garantibestemmelsen, jf. punkt 12.1.11, i andet udkast af 3. maj 2012. Han havde i fremsendelsesbrevet af samme dato til VF's advokat bemærket, at bestemmelsen blev fastholdt, da det var et vilkår for byrådets beslutning af 28. marts 2012.
68. Den 8. maj 2012 om morgenen havde EVK's advokat sendt tredje udkast til VF's advokat og bemærket, at udkastet var godkendt af EVK's bestyrelse. Garantibestemmelsen, jf. punkt 12.1.11, var ikke ændret. Efter nogle tekniske bemærkninger fra VF's advokat samme dag ved frokosttid havde EVK's advokat samme dags eftermiddag sendt fjerde udkast til aftale. Parterne er enige om, at fjerde udkast ikke i forhold til tredje udkast indeholdt ændringer af relevans for nærværende sag.
69. Sidst på eftermiddagen den 8. maj 2012 havde VF's advokat sendt nogle supplerende bemærkninger til tredje udkast. Hun spurgte i brevet, om opgørelsen af udgifter var godkendt, og om det i givet fald betød, at *"det alene er en indeståelse i forhold til en evt. anfægtelse af omkostningernes indberegning fra Energitilsynet?"*
70. I brev af 9. maj til VF kommenterede VF's advokat det nu foreliggende udkast. Om garantibestemmelsen i punkt 12.1.6 anførte hun:
"Indeståelsen for indregning af omkostninger i varmeprisen er en betingelse, som kommunen har sat, så jeg tror ikke, der kan rykkes herved. Vi mangler dog en afklaring af, om opgørelsen er godkendt og hvilken risiko vi derefter taler om. Er det Energitilsynet, der evt. kan anfægte indregningen af omkostninger eller andet?"
71. Den 10. maj havde der været afholdt et møde hos EVK med deltagelse af de to advokater samt fra VF daværende direktør Henry Juul Nielsen og daværende formand Gunnar Gravengaard og fra EVK direktør Christian Hagelskjær og daværende formand Benny Ragner. På mødet havde parterne gennemgået det fjerde udkast og mailkorrespondancen herom. Parterne var blevet enige om, at der i punkt 12.1.11. skulle tilføjes et punktum om den revisorpåtegnede opgørelse. Der foreligger ikke referat fra mødet.

VOLDGIFTSINSTITUTTET

72. Den 11. maj 2012 havde EVK's advokat sendt femte udkast med den aftalte tilføjelse.
73. På et møde den 30. maj 2012 i EVK's bestyrelse var det blevet oplyst, at VF's bestyrelse den 23. maj 2012 havde godkendt aftalen.
74. Der var herefter alene blevet gennemført rettelser i udkastet uden betydning for nærværende sag.
75. Med henblik på closingbetingelsen i overdragelsesaftalens punkt 9.2.1. havde EVK indhentet et notat af 1. juni 2012 fra selskabets advokat. I notatet vurderede advokaten, at det samlede vederlag kunne indregnes i varmepriserne.
76. Overdragelsesaftalen blev som nævnt underskrevet den 1. juni 2012 af VF's daværende direktør Henry Juul Nielsen og daværende formand Gunnar Gravgaard og den 4. juni 2012 af EVK's direktør Christian Hagelskjær og daværende bestyrelsesformand Benny Ragner.
77. Efter at EVK havde overtaget driftsansvaret for projektet, blev der den 7. maj 2012 afholdt et bestyrelsesmøde i EVK med orientering om projektets status. Der var da til forprojektet disponeret ca. 85 mio. kr. og af et notat om økonomien pr. 6. maj 2012 fremgik, at der yderligere var indkøbt lagervarer for knapt 9 mio. kr. Det blev besluttet at indgå aftale med Dansk Fjernvarme Geotermiselskab (DFG) med Lisbeth Dahl Jørgensen som projektleder, hvilket skete i form af en rammeaftale af 18. maj 2012, der først blev underskrevet den 25. og 29. juni 2012.
78. I en mail af 24. maj 2012 til Christian Hagelskjær spurgte Kai Grynderup om forsikringsforhold "hvis man skulle finde på at stoppe projektet i "utide" ..."
79. På EVK's bestyrelsesmødet den 30. maj 2012 behandlede bestyrelsen projektet på grundlag af et notat om dets status. Det fremgik, at der den 23. maj 2012 havde været endnu et boreuheld, hvor man havde mistet et borehoved, cementeret en prop ovenpå det tabte udstyr og startet en ny boring. Der var stadig udfordringer med, at boret ind imellem satte sig fast, og boringen foregik langsomt og forsigtigt. Forhøjelse af forsikringssummen fra 81 mio. kr. med 20 % selvrisko til 109 mio. kr. var sat i bero på afklaring af nogle fejl i beregninger af vandmængder og tryksænkninger, der indgik i policen. Et udkast til budget for forprojektet til prøvepumpning den 10. juni 2012 viste samlede omkostninger på knapt 136 mio. kr. mod budgettet af 28. marts 2012 på knapt 82 mio. kr. Væsentligste usikkerhed var boreomkostninger, der androg ca. 0,6 mio. kr. om dagen. Projektet var tæt på fuld udnyttelse af lånerammen på 150 mio. kr. Under forudsætning af, at der skulle afsætte 10 mio. kr. til en eventuel nedlukning, var der kun godt 4 mio. kr. til rest til yderligere boring før lånerammen var fuldt udnyttet. Bestyrelsen besluttede at fortsætte boringen af Kvals-2 med henblik på at gennemføre prøvepumpning den 10. juni 2012.
80. Den 4. juni 2012 satte borehovedet sig igen fast i en dybde af ca. 2.700 m.
81. Den 5. juni sendte Ross et notat om de tekniske problemer med et forslag for den videre proces (Recommended forward plan), hvorefter der skulle indhentes yderligere viden om borehullet, herunder ved at gennemføre en "wireline

logging” af Kvols-2A, samtidig med at boreriggen blev flyttet og en ny lodret boring af Kvols-3 blev påbegyndt.

82. Den 7. juni 2012 sendte Ross et nyt notat (Short term plan) med en plan over syv dage til at gennemføre den nævnte wireline logging af Kvols-2A med det formål at tilrettelægge en plan for det videre forløb. Samme dag blev der afholdt et møde med deltagelse af blandt andet Lars Andersen og Helle Jespersen fra Ross, Lisbeth Dahl Jørgensen fra DFG samt Benny Højholt og Mette Urup fra EVK. Ved en mail af 8. juni 2012 anmodede Christian Hagelskjær Ross om at igangsætte programmet.
83. Den 10. juni sendte Ross et notat om det videre forløb af Kvols-2A, og Rambølls redegørelse for samfundsøkonomien ved at gennemføre projektet med to boreriger blev færdiggjort.
84. Rambøll udarbejdede efter anmodning et notat af 10. juni 2012 om de økonomiske konsekvenser af at reducere projektet til at omfatte to boreriger, svarende til 8 MW. Beregningerne viste, at det alternative projekt ikke var samfundsøkonomisk fordelagtigt i forhold til udgangssituationen, varmeprisen ved det nuværende produktionsanlæg.
85. Den 11. juni 2012 blev der afholdt et møde med deltagelse af bestyrelsen i EVK, Viborg Kommune, DFG, GEUS, Ross og Rambøll. Der var usikkerhed om mulighederne for at nå målet for boringen, herunder i forhold til den tekniske gennemførelse. Rambøll redegjorde for at det ikke var muligt at få godkendt og etableret et geotermisk projekt efter en eventuel succesfuld boring af to borehuller, idet det ikke var samfundsøkonomisk fordelagtigt, selv om man tilkoblede en varmepumpe. Hvis der skulle bores videre, skulle det være for at gennemføre et projekt med mere end to borehuller. DFG fremlagde som bygherrerådgiver fem mulige scenarier for geotermiprojektet og anbefalede det, der indebar, at projektet blev midlertidigt stoppet i en periode (3-5 år) for at få større overblik over boreprocessen og erfaringer fra evt. nye projekter i Danmark inden man fortsatte, eventuelt med statsstøtte. Lars Andersen anbefalede det scenarie, der indebar, at man fortsatte projektet – men med en kort time out til brug for vurderinger/forbedringer. Mødedeltagerne besluttede efter en drøftelse at følge DFG's anbefaling og indstille dette til EVK og Viborg Kommune.
86. DFG udarbejdede herefter i overensstemmelse med anbefalingen på statusmødet et notat af 11. juni 2012 til brug for Byrådet i Viborg Kommune og indstillede, at der skulle foretages en midlertidig nedlukning af geotermiprojektet.
87. Den 12. juni 2012 holdt bestyrelsen i EVK et møde om projektet. Til mødet var der udarbejdet en opdateret økonomiopgørelse pr. 12. juni 2012. På baggrund heraf, en nødvendig reservation af omkostninger til eventuel nødvendig nedlukning samt budgetterede omkostninger til yderligere boring og prøvepumpning var det ledelsens vurdering, at forprojektet ikke kunne gennemføres inden for kommunegarantien på 150 mio. kr. Bestyrelsen besluttede at anbefale en intelligent midlertidig nedlukning af projektet. Begrundelsen var, at det havde vist sig at boringen af 8 skrå brønde som oprindeligt planlagt var meget vanskelig at gennemføre indenfor den planlagte økonomi. Der var således brug for tid til at udarbejde nye planer for projektet, såfremt det skulle

fortsættes, hvilket ville tage længere tid end muligt med en igangværende boreproces. Den daværende formand Benny Ragner var ikke enig i beslutningen.

88. I en mail af 13. juni 2012 til Christian Hagelskjær anbefalede advokat Per Hemmer, at det skulle søges afklaret med Energitilsynet, om omkostningerne ved overtagelsen af geotermiprojektet fortsat kan indregnes i EVK's varmepriser på trods af en beslutning om at lukke projektet ned indtil videre. Hvis ikke, kunne man fortsat overtage projektet, da der forelå en garanti fra VF. Garantien var "dog primært skrevet for at sikre imod omkostningselementer, der ikke vedrører Geotermi projektet og der bør derfor ske en præcisering af garantibestemmelsen, så der ikke er tvivl om, at den omfatter den foreliggende situation." Det blev besluttet at følge denne anbefaling, og et planlagt byrådsmøde den 13. juni 2012 blev aflyst og udskudt til den 20. juni 2012 af hensyn til afklaringen med Energitilsynet.
89. Om morgenen den 14. juni 2012 anmodede EVK's advokat Energitilsynet om et snarligt møde. Af den skriftlige anmodning til Energitilsynet fremgår det, at formålet med mødet var at få Energitilsynets bekræftelse af, at "*... den foreliggende mulighed for, at der træffes beslutning om et eventuelt midlertidigt eller permanent stop for geotermiprojektet i Viborg forud for eller efter gennemførelsen af overdragelsen af projektet fra Viborg Fjernvarme til Energi Viborg Kraftvarme A/S – isoleret set – ikke ændrer på, at det samlede vederlag for overtagelsen af projektet vil kunne indregnes i Energi Viborg Kraftvarme A/S' varmepriser.*" Mødet blev afholdt den 15. juni 2012 med deltagelse fra Energitilsynet af kontorchef Martin Wendelin og yderligere to repræsentanter samt fra EVK af direktør Christian Hagelskjær og EVK's advokat. Under mødet understregede Energitilsynet, at de ikke kunne afgøre en konkret sag uden en sagsbehandling, som normalt vil tage måneder. Men de bekræftede, at beslutningen om en midlertidig nedlukning af projektet ikke i sig selv ville udelukke, at EVK kunne betale de projektomkostninger, VF havde afholdt, og indregne disse omkostninger i varmeprisen.
90. Ross modtog de foreløbige konklusioner af Baker Hughes wireline logging i en e-mail af 12. juni 2012. Ross udarbejdede herefter en rapport af 14. juni 2012 (7 Days – the Ross Way). Planens idé var, at man i perioden på 7 dage indtil byrådsmødet den 20. juni 2012, hvor man alligevel skulle betale leje af boreriggen, skulle bore videre og i praksis afprøve den viden, analyserne havde givet, selv om det fortsat var usikkert, om det derefter ville være muligt at gennemføre gennemboringen af reservoiret og prøvepumpningen. Rapporten blev forelagt for EVK og DFG af Lars Andersen på et møde samme dag med deltagelse af Lisbeth Dahl Jørgensen fra DFG samt Christian Hagelskjær, Benny Højholt og Mette Urup fra EVK.
91. Senere samme dag holdt EVK's bestyrelse et ekstraordinært telefonmøde for at opdatere bestyrelsen om rapporten 7 Days – the Ross Way. Som grundlag for mødet anvendte direktionen en opdateret beslutningsmatrice med Ross' anbefalinger og de væsentlige risici af teknisk og økonomisk karakter, som en fortsættelse af boringen frem til byrådets møde den 20. juni 2012 ville medføre. Bestyrelsen blev orienteret om indholdet af Ross' notat 7 Days –

- the Ross Way og om, at DFG på trods af dette fastholdt anbefalingen af 11. juni 2012. Bestyrelsen blev endvidere oplyst om, at man ved at følge anbefalingen i 7 Days – the Ross Way ikke ville nå ned til vandet i løbet af de anførte syv dage, men maksimalt ned til toppen af Gassumformationen. Derudover blev det oplyst, at direktionen fortsat vurderede, at det ikke var muligt at gennemføre forprojektet inden for det afsatte budget på 150 mio. kr. Bestyrelsen besluttede at fastholde beslutningen fra bestyrelsesmødet den 12. juni 2012. En elektronisk version af 7 Days – the Ross Way blev den 16. juni 2012 sendt til den samlede bestyrelse, men det gav ikke anledning til yderligere bemærkninger fra bestyrelsen.
92. Den 15. juni 2012 afholdt EVK et møde i det rådgivende geotermiudvalg for at informere om de beslutninger, der var truffet af EVK's bestyrelse den 12. og 14. juni. VF var repræsenteret på mødet ved daværende formand Gunnar Grangaard. På mødet bakkede deltagerne op om at anbefale en midlertidig nedlukning af projektet.
  93. I et notat af 19. juni 2012 om opfyldelse af overdragelsesaftalens betingelser for closing anførte EVK's advokat Per Hemmer i punkt 2.1 bl.a., at Energitilsynet på et møde den 15. juni 2012 mundtligt har bekræftet, at "omkostninger til efterforskning og etablering af geotermisk anlæg, herunder omkostninger til hel eller delvis nedlukning af dette kan indregnes i varmeprisen." Senere i samme notat under punkt 3 anføres: "Det er ... vores vurdering, at de omkostninger, der er afholdt i forbindelse med Projektet, og omkostningerne til hel eller delvis nedlukning af dette, kan indregnes i varmeprisen."
  94. Den 20. juni 2012 godkendte Byrådet i Viborg Kommune økonomiudvalgets indstilling om, at tage overdragelsesaftalen til efterretning. Ross' plan 7 Days – the Ross Way blev ikke nævnt på mødet.
  95. Den 20. juni 2012 bemyndigede Byrådet i Viborg Kommune borgmesteren til på en ekstraordinær generalforsamling samme dag at pålægge EVK at stoppe projektet omgående, hvilket skete. Byrådet refererede til DFG's anbefaling af at nedlukke projektet midlertidigt. Ross' "7 Days – the Ross Way" indgik ikke som en del af materialet for Byrådet.
  96. EVK's advokat sendte den 26. juni 2012 udkast til closingdokument til VF's advokat med henblik på kommentering. VF's advokat svarede samme dag med sine bemærkninger af teknisk karakter uden relation til garantien. EVK afgav herefter følgende erklæring i closingdokumentet af 27. juni 2012: *"EVK erklærer, at de i Aftalens afsnit 9 anførte betingelser for Aftalen enten er opfyldt eller frafaldet"*.
  97. Energistyrelsen godkendte den 5. december 2012 den midlertidige nedlukning. Godkendelsen forudsatte, at der blev udarbejdet en projektevaluering, som kunne danne grundlag for en vurdering af, om projektet kunne fortsættes eller skulle opgives.
  98. Det norske selskab R&P GEO SERVICES AS ved Fritjov Ruden har udarbejdet en tekniske evalueringsrapport dateret 20. november 2013.
  99. EVK's bestyrelse besluttede den 2. december 2014 at tilbagelevere undergrundstilladelsen og at foretage en permanent nedlukning af projektet, og det

skete den 26. januar 2015. Dette blev den 28. januar 2015 taget til efterretning af Byrådet i Viborg Kommune.

2. Distributørerne i Viborg

100. EVK indgik derfor i maj og juni 2012 varmeleveranceaftaler med de fire distributører i Viborg: VF, Overlund Fjernvarme, Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborg.
101. Alle varmeleveranceaftalerne indeholder i punkt 8.5 enslydende bestemmelser om, at Distributørerne fortsat skal afholde omkostninger og medvirke til gældsafvikling af Projektet, selv om dette ikke blev gennemført.
102. For så vidt angår omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeprisen, fremgår det af varmeleveranceaftalerne for VF og Overlund Fjernvarme, punkt 8.6, at aftalens punkt 8.5 finder tilsvarende anvendelse. Det følger heraf, at VF og Overlund Fjernvarme er forpligtet til at afholde omkostningerne til forrentning og afskrivning af projektet, selvom omkostningerne ikke kan indregnes i varmeprisen.
103. Varmeleveranceaftalerne for Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborg indeholder ikke en bestemmelse svarende til punkt 8.6 i varmeleveranceaftalerne med VF og Overlund Fjernvarme. I stedet bestemmes i punkt 19.2, at aftalen underskrives under forudsætning af, at boligselskabet kun skal betale de omkostninger, der, uanset om geotermiprojektet realiseres eller ej, lovligt kan indregnes i varmeprisen i henhold til varmeforsyningsloven og lov om almene boliger. Baggrunden herfor fremgår af en mail af 1. juni 2012 fra Christian Hagelskjær til Henry Juul Nielsen: De to selskaber, der var almene boligselskaber, havde forelagt aftalerne for Boligselskabernes Landsforening, der havde vurderet, at selskaberne ikke kunne påtage sig at afholde omkostninger, der ikke kunne indregnes i varmeprisen. I mailen bad Christian Hagelskjær Henry Juul Nielsen bekræfte, at betingelsen for EVK's overtagelse af projektet, at der skulle indgås nye tilsvarende aftaler med bl.a. boligselskaberne var opfyldt, selv om aftalerne afveg fra hinanden i relation til punkt 8.6.
104. Efter at Christian Hagelskjær den 25. juni 2012 havde rykket for svar, der skulle foreligge inden closing, bekræftede Henry Juul Nielsen ved en e-mail af 25. juni 2012 med kopi til den daværende formand, Gunnar Grangaard, at VF var indforstået med de nævnte ændringer.
105. Overlund Fjernvarme har, som de øvrige Distributører, betalt en andel af omkostningerne til Projektet. EVK har ikke rejst et særskilt krav over for Overlund Fjernvarme vedrørende omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeprisen.

3. Omegnsbyerne

106. Der blev ikke indgået driftsaftaler mellem EVK og Løgstrup Varmeværk, Skals Kraftvarmeværk A.m.b.A. og Stoholm Fjernvarmeværk A.m.b.A (Omegnsbyerne) i forbindelse med eller fortsættelse af EVK's overtagelse af geotermiprojektet.
107. Den 7. februar 2013 opkrævede EVK omegnsbyerne betaling for deres andel af projektet i henhold til parternes samarbejdsaftale. Kravet var opgjort efter deres respektive andele ifølge samarbejdsaftalen af omkostninger til geotermiprojektet pr. 27. marts 2012, 75.708.014 kr. Omegnsbyerne nægtede at betale.
108. Ved Vestre Landsrets ankedom af 19. april 2018 i sag V.L. B-1397-16 fik EVK medhold i disse krav.
109. EVK har over for VF afgivet tilsagn om, at EVK ved sin endelige opgørelse af et betalingskrav imod VF vil nedsætte kravet med Omegnsbyernes betalinger i det omfang, de vedrører ikke indregningsberettigede omkostninger.

4. Efterfølgende om garantikravet

110. I VF's årsrapport for 2012 fremgår det af en note om eventualforpligtelser, at EVK er i dialog med Energitilsynet om, hvorvidt udgifterne til Geotermiprojektet kan indregnes som nødvendig omkostning. Hvis EVK ikke kan, kan det ikke udelukkes, at EVK vil rejse et krav mod VF, som VF dog vil bestride. En tilsvarende note stod i årsrapporten for 2013 og 2014.
111. Den 4. april 2014 sendte Energitilsynet et udkast til tilkendegivelse i sagen om indregning af udgifter til geotermiefterforskning i høring hos bl.a. EVK og VF. I et foreløbigt svar til Energitilsynet meddelte VF's advokat, at det ikke var udelukket, at EVK ville forsøge at få VF til at bære noget af tabet for så vidt angår de ikke indregningsberettigede omkostninger, og at VF derfor havde bedt dem bistå med høringssvar.
112. På VF's ordinære generalforsamling den 24. april 2014 udtalte formanden Per B. Jørgensen, at EVK måtte forventes at kræve omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeafregningsprisen, dækket af VF med henvisning til overdragelsesaftalen. I årsrapporten for 2014, der blev forelagt på samme generalforsamling, var forholdet omtalt i en note, svarende til noten i de to tidligere årsregnskaber.
113. Den 21. maj 2014 afgav EVK's advokat en reklamation over for VF's advokat med forbehold på vegne af EVK om at gøre et krav gældende mod VF, hvis udfaldet af Energitilsynets tilkendegivelse bliver, at en del af det betalte vederlag for overtagelsen og de efterfølgende udgifter og betalinger ikke kan anses for indregningsberettigede, idet han henviste til overdragelsesaftalens

punkt 12.1.11 og punkt 15.1. VF afviste kravet ved brev af 28. maj 2014 fra VF's advokat.

5. Apple's datacenter

114. Lasse Jacobsen har på vegne af Viborg Kommune den 28. april 2016 afgivet en erklæring om de overvejelser, der gik forud for Apple's pressemeddelelse i februar 2015 om, at Apple havde besluttet at placere et datacenter i Viborg Kommune. Det fremgår, at Viborg Kommune i foråret 2012 havde indledende drøftelser med Udenrigsministeriet og Invest in Denmark om at udarbejde generelt materiale om mulig placering af et datacenter i kommunen. Det generelle informationsmateriale blev sendt af Viborg Kommune ved brev af 17. april 2012, der var stilet til "Dear Sir / Madam", idet Viborg Kommune dengang ikke havde oplysninger om, hvem der var modtageren. Først i marts 2013 blev det Viborg Kommunes Erhvervs- og udviklingschef Kristian Brøns Nielsen klart, at Apple arbejdede med Danmark og Viborg som en ud af flere mulige placeringer i Danmark og Europa. De efterfølgende drøftelser i 2013 og 2014 mellem Udenrigsministeriet, Invest in Denmark og Apple blev på grund af et krav om fortrolighed udelukkende forestået af meget få personer i Viborg Kommune. Højest 10 personer, herunder daværende borgmester Søren Pape Poulsen og kommunaldirektør Lasse Jacobsen, var orienteret om kontakten til Apple. Byrådet i Viborg Kommune blev orienteret om Apples beslutning på et møde den 23. februar 2015 umiddelbart forud for udsendelsen af en pressemeddelelse.

F. Sagkyndige erklæringer

115. De sagkyndige, Søren Lundgren Jensen og Dorthe Juul Kann, har i en voldgiftssag ved Voldgiftsinstituttet, sag D-2281 EVK mod Ross Engineering, afgivet en erklæring af 28. september 2016 og en supplerende erklæring af 30. januar 2017.

116. De sagkyndige, Søren Lundgren Jensen og Dorthe Juul Kann, har i deres erklæring af 31. oktober 2017 i nærværende sag besvaret bl.a. følgende spørgsmål således:

"Spørgsmål c:

I forlængelse af besvarelsen af spørgsmål (C) på side 45 i skønrapporten [af 28. september 2016] bedes besvaret, om det efter de sagkyndiges opfattelse ville være sædvanligt, at der blev foretaget et yderligere geomekanisk studium og herunder hvilket omfang et sådant normalt ville antage?

Svar:

I besvarelsen af spørgsmål C i skønserklæringen anfører sagkyndige, at det geomekaniske studium, efter sagkyndiges opfattelse, byggede på et for lille datagrundlag, og at yderligere geomekanisk arbejde var påkrævet.

Sagkyndige lægger således ikke op til, at der skulle foretages "et yderligere geomekanisk studium" men påpeger derimod, at det studium man havde igangsat, burde have bygget på et større datagrundlag.

Det er altså efter sagkyndiges opfattelse ikke sædvanligt, at man i en tilsvarende situation udfører en række geomekaniske studier, men det er derimod sædvanligt, at man fra begyndelsen (under planlægningen), sørger for at få inddraget alle relevante data i de tilfælde, hvor der under boring opstår problemer, som tænkes at være af geomekanisk karakter. Øvrige relevante data, der burde have indgået i det geomekaniske studie, skulle efter sagkyndiges opfattelse som minimum have omfattet den nærliggende Aars-1 boring samt Margretheholm-2.

Inddragelse af flere boringer ville således have givet et mere retvisende geomekanisk billede, og dette burde efter sagkyndiges opfattelse ikke have ledt til et geomekanisk studie af signifikant længere varighed, da relevante data burde have været nemt tilgængelige (se besvarelse af spørgsmål JJ side 116 i Skønserklæringen [af 28. september 2016], bilag 68).

Sagkyndige anslår varigheden af et studie, der inddrager 4-6 boringer til maksimalt to til fire uger, hvilket er baseret på lignende studier udført for boringer offshore.

Spørgsmål e:

I forlængelse af besvarelsen af spørgsmål (II) på side 115 i skønserklæringen [af 28. september 2016] bedes yderligere specifikt besvaret om det er almindeligt at indhente et geomekanisk studium i det tilfælde, hvor der undervejs i et projekt opstår problemer med en boring?

Svar:

Besvarelsen af spørgsmål II (side 115 i [skønserklæringen af 28. september 2016] bilag 68) omhandler indhentning af et geomekanisk studie i planlægningsfasen. Det er god praksis at vurdere samtlige referenceboringer i planlægningsfasen for at vurdere, hvorvidt der er behov for at udarbejde et geomekanisk studie forud for boring.

Det er ikke almindelig praksis at indhente et geomekanisk studium i alle tilfælde, hvor der opstår problemer med en boring undervejs i et projekt, men efter sagkyndiges opfattelse vil der være *specifikke tilfælde*, hvor det vil være god praksis at indhente et geomekanisk studium i forbindelse med borevanskeligheder.

Specifikke tilfælde hvor det vil være god praksis at træffe beslutning om at indhente et geomekanisk studium kan være boringer, hvor adskillige forsøg på afhjælpning af problemet (eksempelvis kollaps/hulinstabilitet) ikke har været succesfulde. Et geomekanisk studie vil her kunne give yderligere indsigt i og forståelse af, hvorledes problemet kan afhjælpes.

Spørgsmål g:

Med henvisning til bilag 71 [oversigt af 22. august 2013 over DFG's referencer og medarbejdere] og 75 [cv for Lisbeth Dahl Jørgensen] bedes de sagkyndige kommentere DFG's kvalifikationer til at agere som rådgiver vedrørende boringen ved Geotermiprojektet ved Kvols.

Svar:

DFG's kvalifikationer til at agere som rådgiver ved Geotermiprojektet ved Kvols afhænger i stor udstrækning af de specifikke rådgiveropgaver, som det var ønsket, at DFG skulle varetage.

Med henvisning til bilag 71 har DFG erfaring med bygherrerådgivning for et antal fjernvarmeselskaber med interesse inden for geotermi. Tabel 2 viser opgaverne, som DFG har varetaget, og som det fremgår, har DFG erfaring inden for en del tekniske studier samt delt erfaring med en række andre opgaver.

[Tabel 2 og 3 udeladt]

Som det fremgår af Tabel 3, har DFG's ressourcer hovedsagelig erfaring med overfladeanlæg samt drift af geotermianlæg men ikke boretekniske kompetencer og kun begrænsede undergrundskompetencer. Ligeledes fremgår det, at en del er nyansatte hos DFG, og deres opgaver i forhold til Kvols er ikke specificeret i bilag 71.

Med henvisning til [aftale af 18. maj 2012 mellem EVK og DFG] bilag 65 side 8, refererer følgende discipliner/områder til DFG's rådgiverrolle i projektet:

- Boreledning (Ross)
- Geologisk Rådgivning (GEUS)
- Specialister (DFG)
- Overfladeanlæg (Rambøll, COWI, Viborg Ingeniørerne A/S, Grontmij)
- Myndighedskoordinator (EVK, Rambøll, DFG).

Rollen som rådgiver blev varetaget af Lisbeth Dahl Jørgensen (LDJ) som, i henhold til bilag 75, har tidligere erfaring med byggeprojekter samt leverandør- og kontraktsforhold. Lisbeth Dahl Jørgensen blev ansat ved DFG i 2012 og har en meget begrænset erfaring fra geotermiprojekter samt projekter som involverer undergrundsforhold.

Sagkyndige vurderer, at man til et teknisk udfordrende geotermiprojekt som Kvols burde have tilknyttet en rådgiver med mangeårig erfaring og solid kompetence inden for borings- og undergrundsprojekter. Med henvisning til Tabel 2 og Tabel 3 besidder hverken Lisbeth Dahl Jørgensen eller DFG's øvrige organisation disse erfaringer.

Med baggrund i DFG's organisation og personale, samt reference til bilag 65, vurderer sagkyndige, at DFG ikke besad de nødvendige kvalifikationer til at agere som rådgiver vedrørende boringen ved Geotermiprojektet ved Kvols, i en fase hvor teknisk viden var særdeles kritisk.

Med reference til EVK's spørgsmål 2 bekræfter sagkyndige, at ovenstående besvarelse g) har taget udgangspunkt i en faglig vurdering af DFG's rolle og ansvar som bygherrerådgiver.

Spørgsmål n:

De sagkyndige bedes overordnet vurdere om DFG's rådgivning som angivet i [notat af 11. juni 2012] bilag S var fagligt forsvarlig henset til at der på tidspunktet for udarbejdelsen allerede var påløbet et beløb på ca. 155 mio. kr. i omkostninger for Geotermiprojektet? De sagkyndige bedes lægge til grund, at DFG ikke har udarbejdet yderligere rapporter som grundlag for beslutningen, end det til dette skønstema fremlagte.

Svar:

Den overordnede rådgivning er efter sagkyndiges opfattelse ikke fagligt uforsvarlig. Sagkyndige finder dog DFG's rådgivning (bilag S) mangelfuld, og denne indeholder ikke uddybende informationer af faglig karakter fra projektorganisationen.

Sagkyndige savner herunder fagligt indhold vedrørende:

- Hvorledes midlertidig nedlukning af selve boringen skal udføres
- Fagligt indhold hvad angår fremadrettede analyser
- Tidshorisont for midlertidig nedlukning
- Omkostningsanalyser for de enkelte scenarier
- Hovedrisici for hvert scenarie
- Hvilke kriterier der skal være opfyldt for at genoptage projektet
- Afvikling af projektet i tilfælde af at projektet ikke kan genoptages og en permanent nedlukning bliver nødvendig
- Nærmere belysning af hvorfor lodret boring af Kvols-3 afvises

Med reference til EVK's spørgsmål 2 bekræfter sagkyndige, at ovenstående besvarelse n) har taget udgangspunkt i en faglig vurdering af DFG's rolle og ansvar som bygherrerådgiver. Sagkyndige finder selve løsningen med en midlertidig nedlukning fagligt forsvarlig, men fornemmer dog, at den manglende interesse for løsningsorienteret videreførelse af projektet muligvis bunder i en meget trængt projektøkonomi.

Spørgsmål om Dansk Fjernvarmes Geotermiselskabs ("DFG") rolle og rådgivning

1:

De sagkyndige bedes på baggrund af den indgåede "Aftale om konsulent-ydelser vedrørende Viborg Geotermi" [aftale af 18. maj 2012 mellem EVK og DFG] (bilag 65) beskrive DFG's rolle og ansvar som bygherrerådgiver i forbindelse med det geotermiske projekt ved Kvols, og herunder hvordan den adskiller sig fra Ross' rolle og ansvar som boretleder i henhold til "Kontrakt om boreledelse" [aftale af 16. maj 2011 mellem VF og Ross Engineering] (bilag L).

Svar:

Rådgiveraftalen mellem Energi Viborg Kraftvarme A/S og DFG er en konsulentaftale, som er udarbejdet i maj 2012 og underskrevet sidst i juni af EVK og DFG. Sagkyndige noterer sig, at aftalen i følge punkt 6 træder i kraft, når den er underskrevet af begge parter.

DFG's rolle og ansvar i henhold til aftalen er beskrevet som følgende specifikke forhold:

- DFG skal bidrage til fastlæggelse af den fremadrettede organisation med basis i organisationsdiagrammet, som er et bilag til aftalen
- DFG's konsulent, som tilknyttes aftalen, vil agere som bygherrerådgiver i form af overordnet projektledelse, som angivet i organisationsdiagrammet. Heraf fremgår, at Boreledelsen, Geologisk Rådgivning, DFG Specialister, Overfladeanlægs konsulenter samt Myndighedskordinator refererer til bygherrerådgiveren

Aftalen er udformet som en hovedaftale, der ikke beskriver DFG's (konsulentens) opgaver i detaljer (ref. sektion 3), men der refereres til specifikke tidsmæssigt afgrænsede handlingsplaner. Ingen af disse har været til rådighed for sagkyndige i udarbejdelsen af denne skønserklæring, og det er uklart, hvorvidt der er udført nogle af disse.

Kontrakten om boreledelse (bilag L) er indgået i maj 2011 og er således udarbejdet før projektets opstart. Kontrakten tager således forbehold for ændring af de planlagte og udbudte arbejder. Kontrakten henviser endvidere til Viborg Fjernvarmes udbud og Ross' tilbud, hvori nærmere beskrivelse af roller og ansvar vil være angivet. Dette materiale har ikke været tilgængeligt for sagkyndige, men har dog indgået i Voldgiftssag D-2281 hvor roller og ansvar for boreledelse omtales i besvarelsen af spørgsmål NN (side 17) i Tillægsbesvarelse til Skønserklæring (bilag 74).

De to kontrakter for henholdsvis DFG's bygherrerådgivning (bilag 65) og Ross' borelederrolle (bilag L) har forskellige formål og adskiller sig på følgende punkter (Tabel 7):

	Aftalegrundlaget med DFG maj 2012 (bilag 65)	Kontrakt om boreledelse mellem Ross og VF (bilag L)
Organisation	Uklart hvorledes ansvarsfordelingen er mellem DFG's bygherrerådgiver og Ross' boreleder	Organisationen fremgår ikke af bilag L men derimod af boreleders tilbud
Rolle og ansvar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fastlæggelse af den fremadrettede organisation 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sørge for god og effektiv planlægning og udførelse af arbejdet, herunder sørge for optimering af processer i

	▪ Specifikke roller beskrives i separate handlingsplaner	enhver fase af arbejdet (planlægningsfase, udbudsphase og en praktisk udførelse)
Aftalegrundlag	Aftalen bygger på "Generelle Betingelser for Rådgivning" (GBR 92)	ABR 89
Ansvarsforsikring	Begrænset til kr. 4 mio.	Begrænset til kr. 10 mio.

Tabel 7: Sammenligning af Aftalegrundlaget med DFG maj 2012 (bilag 65) og Kontrakt om boreledning mellem Ross og VF (bilag L).

Aftalen i bilag 65 er ikke så specifik, da den er udformet som en hovedaftale og de specifikke opgaver vil blive beskrevet i tidsafgrænsede handlingsplaner. Det defineres dog, at DFG har en overordnet projektlederrolle, som ikke involverer sig i det operationelle, men derimod skal sikre optimering af organisation og grænsefladerne mellem organisationens interessenter. Ross' rolle og ansvar relaterer sig til planlægning samt den daglige operation af riggen, herunder ansvar for og ledelse af borearbejdet.

Sagkyndige kan på baggrund af de to dokumenter konkludere, at roller og ansvar adskiller sig ved, at Ross' kontrakt er udformet før operationen er begyndt, og denne primært fokuserer på planlægning og udførelse af boringen, mens DFG's kontrakt er udarbejdet efter Kvoles-2/2A boringen fik store problemer. På tidspunkt for indgåelse af Ross' kontrakt var der ikke store omkostningsoverskridelser, og kontrakten har derfor ikke en afhjælpende funktion til et projekt i vanskeligheder. Kontrakten med DFG derimod er mindre faglig/teknisk og har et ønske om en afhjælpende funktion ved at fokusere på de organisatoriske forhold og indsætning af en overordnet projektleder.

Spørgsmål om DFG's indstilling vedrørende projektets fremtid

5:

De sagkyndige bedes vurdere, om det anses for sagligt og fagligt begrundet bygherrerådgivning, at DFG fastholdt sin indstilling af Scenarie D i bilag S [DFG's notat af 11. juni 2012] frem til Viborg Byråds beslutning den 20. juni 2012, når henses til Ross' rådgivning i rapport [af 14. juni 2012] "7 Days the Ross Way" (bilag P) og Rambølls beregninger [notat af 10. juni 2012 om de økonomiske konsekvenser af at reducere projektet til at omfatte to borer, svarende til 8 MW] (bilag 29)?

Svar:

Sagkyndige mener ikke, at det saglige og faglige indhold af indstillingen (bilag S) udgør tilstrækkelig begrundet bygherrerådgivning. Som beskrevet i besvarelserne af spørgsmålene i, j, k, l og m i denne skønserklæring, er

der ingen eller begrænset saglig og faglig begrundelse, og der mangler referencer til en række af de notater og rapporter/studier, som blev udført i løbet af juni 2012.

Ross' rådgivning i form af rapporten "7 Days the Ross Way" (bilag P) er dateret 11. juni 2012 og belyser primært Scenarie B. Det er en faglig gennemgang af Ross' forslag til en fremadrettet plan samt en række tredjepartsrapporter fra eksempelvis Baker, SDC, WWT m.fl.

DFG's bilag S, som er dateret 12. juni 2012, har muligvis haft begrænset tid til gennemgang af Ross' rapport (bilag P), men sagkyndige finder, at det ville have været passende rådgivning, hvis en opdatering af indstillingsnotatet ville inkludere en saglig evaluering af den foreslåede udførelse af Scenarie B.

Ligeledes finder sagkyndige, at det havde været relevant, at DFG inkludere en kommentar vedrørende beregningerne fra Rambøll dateret 10. juni 2012, som understøttede, at det kunne være en mulighed at bore én vertikal boring (Kvols-3) og én devieret (Kvols-2) (Scenarie C).

Sagkyndige anser ikke indstillingsnotatet (bilag S) for tilstrækkeligt sagligt og fagligt begrundet bygherrerådgivning, da der var information tilgængelig for henholdsvis Scenarie B og Scenarie C, som ikke umiddelbart er medgået i udarbejdelsen af indstillingsnotatet.

I besvarelsen af dette spørgsmål, tager sagkyndige ikke hensyn til, hvorvidt Ross' rådgivning i rapport "7 Days the Ross Way" (bilag P) ville være sandsynlig at udføre. Til dette henvises til tidligere skønsrapporter [af 28. september 2016 og 30. januar 2017] spørgsmål MM og MMM.

Spørgsmål om Evalueringen af geotermiprojektet

6:

De sagkyndige bedes vurdere, om analyserne og konklusionerne i uddraget af den efterfølgende tekniske projektevaluering (bilag 35) og de sagkyndiges vurdering af gennemførelsen af planen i "7 Days the Ross Way", der fremgår af besvarelsen af spørgsmål (MM) på side 124 i Skønsrapporten [af 28. september 2016] (bilag 68) og besvarelsen af spørgsmål (MMM) på side 74 i Tillægsbesvarelsen [af 30. januar 2017] (bilag 74), bekræfter eller afkræfter de risici, som fremhæves af DFG i indstillingen vedrørende projektets fremtid (bilag S)?

Svar:

Teknisk projektevaluering (bilag 35)

Fridtjof Ruden konkluderer i den tekniske projektevaluering, at en række uheldige omstændigheder bidrog til boretekniske problemer og efterfølgende nedlukning af Kvols-2 projektet. Der defineres 7 hovedrisici som kort opsummeres nedenfor:

- Erfaringer fra Aars-1 blev ikke anvendt til planlægning og risikovurdering forud for Kvols-2 boreoperationen

- Projektet undergik ikke en tilstrækkelig risikoanalyse forud for opstart af boreoperation
- Manglende anvendelse af historiske boredata (med specifikt fokus på Fjerritslev formationen)
- Anvendelse af for høj muddervægt og -salinitet tidligt i boreprocessen
- Anvendelse af inhiberende boremudder i ikke-reaktive lerformationer
- Fravælgelse af måleudstyr (LWD) i boringen besværliggjorde at finde årsag til og løsning på problemer i lerformationerne
- Projektet led under dårlig projektledelse, uklare kommando-/ansvarslinier og manglende bygherrerådgiver med rette faglige/tekniske kompetencer

Herudover nævnes der i uddraget en række andre generelle risici, herunder devieret i stedet for lodret boring, manglende fokus på risikoanalyse og mitigerende af risici i såvel planlægnings- som udførelsesfase, manglende systematisk og dybdegående analyse af historiske boredata, uklar ansvars- og opgavefordeling samt tidsfaktorer i forbindelse med projektforberejdelse.

Rapporten belyser risici i forbindelse med planlægning og udførelse af projektet og altså ikke risici i forhold til at færdiggøre boringen. Dog konkluderes det, at det ved tidspunktet for nedlukningen af projektet muligvis havde kunnet lykkes at nå reservoiret med de foreslåede tiltag, men at dette ville være forbundet med uacceptable risici og konsekvenser for budgettet.

Skønserklæring og Tillægsbesvarelse til Skønserklæring (bilag 68 og bilag 74)

Problemerne i Kvals-2/2A blev efter sagkyndiges opfattelse ikke fyldestgørende belyst og afklaret i 7-dagesplanen.

Sagkyndige vurderer, at en fremadrettet plan burde inkludere en dybdegående, tværfaglig forståelse af problemerne samt identifikation af nødvendige afhjælpende tiltag. Tidsrammen for dette arbejde vil efter sagkyndiges vurdering tage væsentligt længere tid, end der umiddelbart var til rådighed for at planen kunne eksekveres succesfuldt.

Sagkyndige konkluderer, at det ved at følge 7-dagesplanen højst sandsynligt ikke vil være muligt, at opnå boring til planlagt casingpunkt på følgende baggrund:

- Problemerne i Kvals-2/2A er efter sagkyndiges opfattelse ikke fyldestgørende belyst og afklaret
- Muddervægten er efter sagkyndiges opfattelse baseret på et for lille datagrundlag, og i kombination med et vandbaseret KCl boremudder vurderer sagkyndige, at denne er for lav
- Manglende identifikation af signifikante risici og afhjælpende tiltag

- Manglende fokus på vedligeholdelse af boremudder samt -specifikationer

Sagkyndige gør endvidere opmærksom på, at rådgivningen i 7-dagesplanen udelukkende tager stilling til, hvorvidt boring til casingpunktet kunne opnås. Der tages således ikke stilling til, om boringen efterfølgende ville kunne færdiggøres med foringsrør og om reservoirsektionen herefter kunne bores og blive bragt til produktion.

Risici fremhævet af DFG (bilag S)

I forbindelse med DFG's indstilling (bilag S) finder sagkyndige ikke, at der fremhævet specifikke risici på samme måde som i bilag 35, 68 og 74. Nedenfor gives en opsummering af de risici/problemer der belyses i indstillingen.

Scenarie A: Med baggrund i det hidtidige forløb forventes de samme problemer, hvis man borer videre.

Scenarie B: Betydelig risiko for, at bagvedliggende årsager ikke identificeres og løses i løbet af kort tid (7-10 dage), hvorfor det er sandsynligt at nye boretekniske problemer alligevel vil opstå.

Scenarie C: Lodret boring (af Kvols-3) forventes at være forbundet med samme boretekniske risici som hidtil grundet manglende dokumentation for at vinklen gennem Fjerritslev formationen er en afgørende faktor for borevanskeligheder i Kvols-2/2A. En række andre årsager relateret til udstyr, organisation, lerstensformationernes kemiske egenskaber, mv., kan overses.

Scenarie D: Mulighed for at genstarte projektet på et senere tidspunkt er betinget af robust projektøkonomi, -organisation og -planlægning, indhentning og analyse af historiske boredata samt grundige analyser af det hidtidige boreforløb for Kvols-2/2A, herunder opstilling af troværdige og udtømmende forklaringer på hidtidige boreproblemer.

Scenarie E: Ingen risici nævnes udover at det konstateres at investeringen vil være tabt, såfremt dette scenarie vælges.

Konklusion

Efter sagkyndiges opfattelse fremhæves konkrete risici ikke i DFG's indstilling og til en vis grad fremstår disse subjektive. Eksempler på sådanne formuleringer: "efter vores vurdering være behæftet med betydelige risici", "forbundet med betydelige risici for nye boretekniske problemer".

Organisation, roller og ansvarsfordeling fremhæves ikke som projektrisici i DFG's indstilling, men der lægges dog op til, at disse ting skal være på plads ved en eventuel genoptagning af projektet. Bilag 35, 68 og 74 bekræfter, at disse punkter udgjorde store risici for projektet.

Sagkyndige vurderer, at begrundelsen for at indstille Scenarie D primært er relateret til en tidsfaktor: Projektet ville have en chance for at lykkes, og eventuelt sikres ved en mulig statsgarantiordning, såfremt der var tid nok til at analysere og klarlægge årsagerne til de boretekniske vanskeligheder

og træffe afhjælpende foranstaltninger inden fortsat boring. Kun med Scenarie D, hvor en (ikke nærmere defineret) tidsfaktor indgår, opnår man dette.

Såvel den tekniske rapport som skønserklæringerne (bilag 35, 68, 74) bekræfter, at denne tidsfaktor for at finde frem til årsag og afhjælpning af boretekniske problemer var afgørende for at projektet kunne lykkes.

Af såvel bilag 35 (side 10) som af bilag 68 og 74 fremgår det dog, at lodret gennemboring af Fjerritslev formationen historisk set er mindre kompliceret, så på dette punkt er der ikke umiddelbart enighed om, at Scenarie C kunne afvises med begrundelsen, at boretekniske risici her ville være de samme som i Kvols-2/2A. Dog træder tidsfaktoren igen i kraft, da man også ved denne lodrette boring ville kræve den fornødne tid til at analysere data fra Kvols-2/2A for bedst muligt at planlægge den lodrette boring.”

117. De sagkyndige, Søren Lundgren Jensen og Dorthe Juul Kann, har i deres supplerende erklæring af 9. februar 2018 besvaret bl.a. følgende spørgsmål således:

”Spørgsmål w:

Hvilke tiltag kunne man efter de sagkyndiges opfattelse have fulgt for at gennemføre en boring, der som minimum kunne afklare, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion, når det samtidig lægges til grund, at det tidligere i Geotermiprojektet var lykkedes at bore ned til en dybde af 2788 meter?

Sagkyndige bedes inddrage oplysningerne om undergrunden og borehullet, som fremgår af bilag AA og redegøre for, om det påvirker deres besvarelse af spørgsmålet.

Sagkyndige bedes svare ud fra hvad der teknisk skulle til og ikke inddrage økonomiske forhold i besvarelsen af spørgsmålet.

Sagkyndige bedes ved besvarelsen heraf medtage, hvor lang tid der efter sagkyndiges vurdering ville være brug for til sådanne tiltag.

1) Ved besvarelsen af spørgsmål w) anmodes de sagkyndige om tillige, at inddrage de foreliggende oplysninger om borehistorikken og de boretekniske problemer, der blandt andet fremgår af besvarelsen af spørgsmål 2.3 i skønserklæringen.

2) De sagkyndige bedes oplyse, om der ligger økonomiske forudsætninger og vurderinger af mulige tekniske og økonomiske risici til grund for besvarelsen af spørgsmål w), og i givet fald hvilke.

Svar:

...

Tiltag man kunne have fulgt for at gennemføre en boring, der som minimum kunne afklare, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion

For at kunne afklare om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varme-
produktion skulle tre overordnede faser udføres: Boreoperation, Comple-
tion og Prøvepumpning (Figur 1).

I. Boreoperation	II. Completion	III. Prøvepumpning
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Optimere ud- styr/materialer, her- under boremudder- system ▪ Bore 8-1/2" hul til toppen af reservoi- ret ▪ Installere 7" forings- rør (liner) ▪ Udskifte bore mud- der til partikelfri væ- ske ▪ Bore 6" hul gennem reservoir til endelig dybde 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Samle sandfiltre og liner hanger ▪ Installere comple- tion med sandfiltre ud for sandsektio- ner ▪ Installere dyk- pumpe ▪ Installere overfla- deudstyr for ren- og testpumpning 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testpumpning og evaluering af reser- voir, som bl.a. inklu- derer <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kvalitet af op- rensning ▪ Sandproduktion ▪ Temperatur ▪ Transmissivitet ▪ Vandkemi ▪ Kontinuitet ▪ Produktivitet

Figur 1: Operationer i de enkelte faser som vil kræves for at kunne afklare, om reservoirkvaliteten er tilstrækkelig til varmeproduktion.

Som det fremgår af Figur 1, skal der ikke alene bores ned gennem Gas-
sum reservoiret for at afklare hvorvidt reservoiret var i en tilstrækkelig kva-
litet til varmeproduktion. Denne evaluering kræver en række yderligere til-
tag i hver af de tre faser, hvilket kan have en væsentlig indflydelse på de
operationelle og økonomiske risici.

For at bestemme hvorvidt reservoiret er af en tilstrækkelig kvalitet til var-
meproduktion, vil der være krav til udførelse af completion samt prøve-
pumpning. Ved prøvepumpningen måles ydelsesfaktor ud fra resultaterne
af bl.a. de vandledende egenskaber, temperaturer samt den kemiske
vandsammensætning, og heraf vurderes, hvorvidt reservoiret har tilstræk-
kelig kvalitet til varmeproduktion.

Et testprogram som beskriver procedurer for prøvepumpning skal udarbej-
des og godkendes af Energistyrelsen. Disse procedurer skal beskrive,
hvorledes boringen renses op, således at der kan opnås pålidelige infor-
mationer samt de nødvendige tests. Procedurene skal bl.a. redegøre for:

- Principperne for målemetoderne og kravene til ressourcer/kompeten-
cer samt det anvendte udstyr til pumpning, måling og dataopsamling
- Testperiodens forventede varighed (definition af oprensningskrav/-
periode), samt
- forventede værdier af de vigtigste procesparametre, herunder pum-
peydelselser og trykforhold
- De påtænkte beregnings- og tolkningsmetoder for bestemmelse af
transmissivitet og temperatur, herunder kriterierne for testens varig-
hed

VOLDGIFTSINSTITUTTET

- Test krævet til bestemmelse af geotermivandets kemiske sammensætning
- Håndtering af geotermivand i forbindelse med prøvepumpning
- Beskrive hvordan der kan skelnes mellem reservoirets transmissivitet og boringens skinfaktor
- Fastsættelse af geotermibrøndens forventede ydelse for at vurdere projektets rentabilitet

...

Som angivet i Figur 1 er der tre faser, som skal gennemføres for at kunne afklare, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion.

...

Program	Tiltag	Estimeret tidsforbrug
<p>Fase I. Boreoperation</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Optimere udstyr/materialer, herunder boremudsystem ▪ Bore 8-1/2" hul til toppen af reservoiret ▪ Installere 7" foringsrør (liner) ▪ Udskifte boremudder til partikelfri væske ▪ Bore 6" hul gennem reservoir til endelig dybde 	<p>Udførelse af detaljeret, godkendt boreprogram, der indeholder</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ optimeret geometrisk analyse ▪ gennemgang af referenceboringer ▪ forståelse af borehistorik og boretekniske problemer i Kvols-2/2A ▪ risikovurdering og tilhørende mitigerings af tekniske problemer ▪ completion- og testprogram inkl. optimering af design af sandfiltre baseret på referenceboringer (type, størrelse, kornstørrelsesfordeling mv.) <p>Optimering af boremudder til 8-1/2" hul</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ muddervægt baseret på optimeret 	<p>Forberedelse 14-28 dage</p> <p>- dele af forberedelsen kan foregå sideløbende med boreoperationen</p> <p>Udførelse</p> <p>10-14 dage</p>

VOLDGIFTSINSTITUTTET

Program	Tiltag	Estimeret tidsforbrug
	<p>geomekanisk analyse</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tilpasning af salinitet ▪ forståelse og tilpasning af gelværdier ▪ håndtering af LGS ▪ anvendelse af nyt mudder ▪ to mudderingeniører i stedet for én (døgndækning) <p>Optimeret organisation, kommunikation og serviceselskaber</p> <p>Bestilling af udstyr til såvel borefase som completionfase</p> <p>Revideret kontraktstrategi overfor hovedaktører (herunder borerigejer), således at økonomiske risici reduceres</p>	
<p>Fase II. Completion</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Samle sandfiltre og liner hanger ▪ Installere completion med sandfiltre henover sandsektioner ▪ Installere dyk-pumpe 	<p>Installation af pumpe ville muligvis kunne foretages uden brug af borerig</p>	<p>Forberedelse</p> <p>Del af Fase I</p> <p>Udførelse</p> <p>2-4 dage</p>
<p>Fase III. Prøvepumpning</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Installere overfladeudstyr for ren- og testpumpning 	<p>Installation af overfladeudstyr planlægges/udføres sideløbende med boreoperation</p> <p>Udføres uden anvendelse af borerig og</p>	<p>Forberedelse</p> <p>7-14 dage</p> <p>- foregår sideløbende med Fase I og II</p>

Program	Tiltag	Estimeret tidsforbrug
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testpumpning og evaluering af reservoir, som bl.a. inkluderer <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kvalitet af oprensning ▪ Sandproduktion ▪ Temperatur ▪ Transmissivitet ▪ Vandkemi ▪ Kontinuitet ▪ Produktivitet 	<p>således sideløbende med eventuelt fortsat boreaktivitet (fx Kvols-3)</p> <p>Klar plan for ansvarsfordeling og beslutningstagning i forbindelse med ren- og testpumpning, inklusiv udarbejdelse og godkendelse af detaljeret testprogram. Programmet skal indeholde mulige udfald af test samt fremadrettet arbejdsprogram for boringen (midlertidig nedlukning eller sløjfning)</p>	<p>Udførelse</p> <p>7-30 dage</p> <p>- afhængigt af produktionsdata</p>

Tabel 3: Summering af operationer / tiltag for fase I, II og III, for gennemførelse en boring, der som minimum kunne afklare, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion

Sagkyndige har evalueret de tekniske løsninger og har i den forbindelse udarbejdet simuleringer af boreoperationen for henholdsvis 8-1/2" og 6" hulsektionerne samt tilhørende foringsrør og filtre. Sagkyndige vurderer på baggrund heraf, at det er teknisk muligt at bore til bunden af Gassum reservoiret ved at følge ovenstående tiltag (Tabel 3).

Sagkyndige har evalueret en række yderligere tekniske løsninger, der ville kunne afklare, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion. Grundet de økonomiske konsekvenser ved disse løsninger, finder sagkyndige ikke at disse er attraktive muligheder, og disse indgår derfor alene som en del af besvarelsen nedenfor vedrørende de økonomiske forudsætninger og tekniske og økonomiske risici.

Økonomiske forudsætninger og vurderinger af mulige tekniske og økonomiske risici

Der ligger følgende økonomiske forudsætninger og vurderinger af mulige tekniske og økonomiske risici til grund for besvarelsen af spørgsmål w.

Kvols-3

Sagkyndige har evalueret suspendering af Kvols-2 og udførelse af vertikal boring af Kvols-3, som et tiltag der kunne have afklaret, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion. En sådan løsning har en række fordele, herunder mulighed for højere produktionsrate og simplificeret brøndspor.

De tekniske risici ville minimeres betydeligt i forhold til at forblive på Kvol-2 boringen, men sagkyndige vurderer, at der ville være store økonomiske konsekvenser, hvorfor dette ikke er valgt som et attraktivt tiltag.”

118. De sagkyndige, Søren Lundgren Jensen og Dorthe Juul Kann, har under hovedforhandlingen forklaret bl.a., at de borearbejder, der ved planen 7 Days – the Ross Way manglede for at afklare, om der var tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion, var at installere foring, udskifte boremudder og borehul gennem reservoiret til endelig dybde, som anført i besvarelsen af spm. w. Desuden manglede for afklaring alle de arbejder, der i samme besvarelse er benævnt completion og prøvepumpning. Formålet med et geomekanisk studie er at finde ud af, hvorledes formationerne opfører sig. Det ville ikke være sædvanligt at udføre sådanne studier, hvis man skulle bore lodret, og der var mange tidligere gennemførte boringer. Men set i lyset af de få tidligere gennemførte boringer og når man som her skulle bore skråt, ville det være best practice at udføre sådanne studier inden endelig fastlæggelse af boreprogrammet og inden påbegyndelse af boring. De geomekaniske målinger fra juni 2012 i forbindelse med wire line logningen indeholder en teoretisk beregning af omgivelsernes teoretiske styrke sammenholdt med muddervægten. De er baseret kun på ét målepunkt, og ikke på en sonic-måling. Det er sædvanligt at man foretager en kontinuerlig måling hele vejen ned, så man har så mange data som muligt. Det rigtige ville have været at sætte data fra Aars-1 ind i beregningerne, fordi Aars indeholder samme lag, om end i en anden dybde. Her har man kun anvendt data fra Kvol-1. Det anvendte mudder var ikke brugbart på grund af viskositeten, der var for tunge low gravity solids. At bore videre med en muddervægt på 1,2 kg/l ville være uforsvarligt. Som led i besvarelsen af spm. w har de i tabel 3 anført nogle tider for gennemførelsen af de forskellige tiltag. I fase I, boreoperation, skulle man ud over 7 Days – the Ross Way bruge 2-3 arbejdsuger, dvs. omkring 12,5 arbejdsdage til forberedelse, hvortil kom ca. 12 dage til udførelse, i alt 24,5 arbejdsdage. Fase II, Completion, ville kræve yderligere ca. 3 dage, idet dele af dette kunne udføres parallelt med fase I. Der ville således skulle bruges ca. 27,5 arbejdsdage ud over planen 7 Days – the Ross Way.

De geomekaniske studier skulle have været udført inden boreprogrammet blev færdiggjort, dvs. ca. 9 måneder før boringen. 7-dages planen var uklar mht. bemanning af projektet, behandlingen af mudderet og beskrivelsen af bottom hole assembly (BHA). DFG's rådgivning var mangelfuld som anført i besvarelsen af spm. n. Selv om det var aftalt, at DFG ikke skulle forholde sig til de angivne punkter, var rådgivningen stadig mangelfuld.

G. Forklaringer

119. Christian Hagelskjær har forklaret bl.a., at han er direktør i Energi Viborg Kraftvarme A/S og andre selskaber i Energi Viborg koncernen. Han deltog i

mødet med VF den 10. maj 2012 hos EVK, hvor parterne drøftede bl.a. garantibestemmelsen. EVK fastholdt garantibestemmelsen, men accepterede, at der i bestemmelsen blev indføjet en oplysning om revisorerklæringen vedrørende omkostningsopgørelsen. Det blev drøftet, at garantien skulle afgives også på closingdagen, men ellers drøftede de ikke closing. Mødet med Energitilsynet havde alene til formål at sikre, at en eventuel nedlukning af projektet ikke ville udelukke, at de afholdte omkostninger kunne indregnes i varmeprisen. På mødet bekræftede Energitilsynet, at nedlukning ikke ville være til hinder for indregning af efterforskningsomkostningerne i varmeprisen, men tilsynet kunne ikke tage stilling til, om omkostningerne i øvrigt kunne indregnes. I et notat af 19. juni 2012 om status for opfyldelsen af betingelserne for overdragelsesaftalens gennemførelse anførte advokat Per Hemmer, at Energitilsynet på mødet den 15. juni 2012 havde bekræftet, at omkostninger til efterforskning og etablering af et geotermisk anlæg, herunder omkostninger til hel eller delvis nedlukning, kunne indregnes i varmeprisen. Per Hemmer afviste med rette en anmodning fra Kai Grynderup om at ændre *omkostninger* til *omkostningerne*, da der ikke var dækning for det. Kai Grynderup havde ikke deltaget i mødet med Energitilsynet. EVK havde løbende driftsaftaler til 2016 med distributionsselskaberne, men de skulle fornyes inden closing for at sikre, at selskaberne forpligtede sig til at betale geotermiomkostningerne af deres frie egenkapital, hvis de ikke kunne indregnes i varmepriserne. To af selskaberne fik nej fra deres organisation. Derfor indhentede han bekræftelse fra Henry Juul Nielsen på, at VF stod ved driftsaftalen, uanset at de to selskaber ikke påtog sig forpligtelsen. På formødet den 19. juni 2012 før byrådsmødet den 20. deltog bl.a. borgmesteren. Der var stillet en kommunegaranti og situationen var kaotisk. De havde mistet udstyr flere gange, og pengene var ved at være brugt. Lars Andersen ville bore videre efter en kort timeout, men de fulgte ikke denne anbefaling. De havde fulgt alle tidligere anbefalinger, men tilliden til Lars Andersen var slidt, og der var ikke flere penge. De havde overvejet at forhøje kommunegarantien, men det var med henblik på at gennemføre en geotermiløsning alene på grundlag af to borer, som imidlertid viste sig ikke at være en mulig løsning. Planen, 7 Days – the Ross Way, var en plan kun for borer i tiden fra den 13. til den 20. Den blev fremlagt mundtligt i et møde, hvor DFG var med. EVK havde ikke tillid til planen, og den løste ikke problemet med manglende midler til at gennemføre boring og prøvepumpning. I foråret 2012 vidste han, at der var en mulig investor til et datacenter et sted i Danmark, men han troede ikke på, at det ville blive realiseret. Han vidste ikke, at det var Apple. Det hørte han først i 2014 ved en fejltagelse. Han husker ikke at have hørt om et tilbud fra Finn Bach og har ikke talt med ham. Hvis han var blevet gjort bekendt med et tilbud, ville han have informeret bestyrelsen.

EVK lagde vægt på garantien fra VF, dels pga. hensynet til skatteborgerne, dels fordi VF havde en fri egenkapital på 25 mio. kr. Garantien hang sammen med closingbetingelsen på den måde, at hvis EVK ikke var betrygget i, at omkostningerne kunne indregnes, kunne de undlade at overtage projektet,

men betryggelse gav ikke sikkerhed for, at myndighederne ikke afviste indregning af nogle omkostninger. For dette tilfælde gav garantien sikkerhed. Han husker ikke, om de modtog planen, 7 Days – the Ross Way, i skriftlig form. De havde ikke tillid til forudsætningen om at øge borehastigheden i timen fra 1,5 m til 10-15 m. Lars Andersen havde tidligere stillet noget tilsvarende i udsigt. I øvrigt ville de med boringen end ikke nå så langt, som de var nået tidligere. De stoppede den 4. juni, da boret satte sig fast igen. På grund af opsigelsesvarsel betalte de fortsat leje af boreriggen, men ved ikke at bore sparede de væsentlige omkostninger til boremandskab, mudder mv., hvortil kom risikoen for igen at miste boreudstyr. De drøftede forsikringsdækning, men der var varmt vand ifølge GEUS, så de ville kun kunne få dækning for et partielt tab og skulle endvidere tegne en tillæggsforsikring med en præmie på ca. 2 mio. kr.

120. Benny Højholt har forklaret bl.a., at han er daglig chef for EVK. Efter ønske fra styregruppen indtrådte han i projektledelsen fra slutningen af 2011. Under statusmødet den 11. juni 2012 blev der forevist nogle PowerPoints der i oversigt beskrev de fem scenarier, der var mulige. Han havde inden mødet sendt dem til Lisbeth Dahl Jørgensen. Der var udfordringer i forbindelse med udstyret og med mudderet. Der var meget større mængder mudder end forudset. Det var først et krav, at det skulle sendes til Kommunekemi, senere fik de tilladelse til at behandle det som forurenede jord. Det medførte meget store omkostninger. De havde ikke længere tillid til, at Ross havde den nødvendige kompetence til at gennemføre boringerne. Formålet med wireline logningen var at undersøge lagernes karakter og skade på casing. Resultatet af undersøgelsen var spinkelt; man kunne ikke måle, da borehullet var for stort og for gammelt. Det faglige indhold af DFG's rådgivning, som skønsmændene ifølge besvarelsen af spørgsmål n savner, angik spørgsmål, som DFG ikke var blevet bedt om at forholde sig til. De skulle afklares efterfølgende, hvis det blev besluttet at lukke ned. Det gav ikke mening at bore videre for at opnå forsikringsdækning. Forsikringen var tegnet for et boreprogram, der væsentlig afveg fra det faktisk gennemførte, idet man havde boret med en anden afvigelse fra lodret end forudsat, og fordi det var uafklaret, hvad der ville blive dækket ved partiel skade. Rambølls notat om et begrænset projekt med to boringer blev drøftet. Han mener, at Ross plan 7 Days – the Ross Way blev drøftet. Tre vigtige spørgsmål; udstyr, mudder og organisering var ikke afklaret i Ross' plan. EVK fik bistand fra Poul Kristensen og Ross til salg af lagervarer mod at give en provision på 10 % af salget. Han havde også selv kontakt med 5-6 andre mulige købere. Noget blev solgt til 80 % af indkøbsprisen, andet til lavere pris og noget til skrotpris. En del af lageret skulle bruges til Kvals-4 og -5 boringerne. Der var allerede fra februar løbende indkøbt til lager, fordi det var vigtigt, at riggen ikke skulle stå stille. Ross udarbejdede købsordrerne.

Han fik planen 7 Days – the Ross Way den 14. juni 2012 om morgenen i papirform, men havde den ikke elektronisk. Den blev ikke sendt til bestyrelsen. I

opgørelsen af 20. juni 2018 over geotermiomkostninger pr. 31. maj 2018 omfatter posten "solgte lagervarer" casing til Kvols-4 og -5. EVK har kun underskrevet to købsordrer efter overtagelsen den 28. marts 2012. Begge ordrene var udarbejdet af Ross forinden. Tidligere købsordrer var underskrevet af VF. Posten "juridisk assistance vedr. evaluering m.v." var assistance til bedømmelse af mulige krav i anledning af kritiske forhold, der var afdækket med den tekniske evaluering, som R&P/Ruden udførte. DFG skulle alene udføre bygherrerådgivning; den specifikke rådgivning om boring blev varetaget af Ross. De fem scenarier havde han inden statusmødet den 11. juni 2012 drøftet med DFG. De var enige om at anbefale midlertidig nedlukning. På mødet den 14. juni 2012 med Ross fik de ikke gennemgået analyseresultaterne. Lars Andersen fra Ross sagde, at nu vidste han, hvad han skulle gøre. Han havde ikke længere tillid til Ross og mente ikke at det var vejen frem at fortsætte boringerne alene på det foreliggende grundlag.

121. Mette Urup har forklaret bl.a., at hun er statsaut. revisor og siden 2001 har været økonomidirektør i EVK. EVK havde en kommunegaranti på 150 mio. kr., der var stillet på grundlag af VF's budget på 82 mio. kr. til forprojektet. De 150 mio. kr. var ikke tilstrækkelige til at fuldføre de to igangværende boringer. En budgetrevision på grundlag af afholdte omkostninger pr. 30. maj 2012 viste et budget pr. 10. juni 2012 inklusive prøvepumpning på knapt 136 mio. kr. Da der skulle reserveres 10 mio. kr. til omkostninger ved eventuel nedlukning var der kun resterende finansiering på 4 mio. kr. svarende til maksimalt 7 boredege. Ved en budgetrevision af 12. juni 2012 var der pr. denne dato afholdt omkostninger på knapt 118 mio. kr. Der skulle fortsat reserveres 10 mio. kr. til eventuel nedlukning. Det resterende beløb 22 mio. kr. op til 50 mio. kr. var ikke tilstrækkeligt til at færdiggøre boringerne og gennemføre prøvepumpning. Det stod klart efter at boret havde sat sig fast igen den 4. juni 2012. De havde gjort forarbejder til en ansøgning om yderligere garanti, men det angik finansiering af et begrænset projekt på to boringer, som imidlertid ifølge Rambølls beregninger ikke var samfundsøkonomisk rentabelt og derfor måtte opgives. Hun har udarbejdet opgørelsen af kravet over for omegnsbyerne. Det omfatter det periodiserede forbrug pr. 27. marts 2012 eksklusivt da indkøbte lagervarer. Opgørelsen af 20. juni 2018 over geotermiomkostninger pr. 31. maj 2018, som blev sendt til Forsyningstilsynet, er udarbejdet af Bech-Bruun, men det er hende, der har opgjort beløbene. Det viste beløb på godt 150 mio. kr. er indregnet i varmepriserne. Dette tal vil – alt efter myndighedernes afgørelse – blive reguleret op eller ned i forbindelse med hhv. yderligere opkrævning fra eller tilbageførsel til varmekunderne i året efter, at afgørelsen foreligger. Det løbende indkøb af materialer til Kvols-4 og -5 blev disponeret af boreledelsen og var i gang lang tid før EVK's overtagelse den 28. marts 2012. Det er kun en lille smule, der er købt efter denne dato. Omkostningen på 2,2 mio. kr. til juridisk assistance omfatter rådgivning vedrørende Rambølls rolle, Ross' rolle og samarbejdsaftalen, samt bistand ved indgåelse af forlig med Rambøll og retssagen mod omegnsbyerne.

Periodiseringen af forbruget pr. 27. marts 2012, der danner grundlag for kravet mod omegnsbyerne, indebærer f.eks., at køb, der er bestilt før, men leveret efter skæringsdagen, ikke er med, hvorimod leverancer, der er sket før, men faktureret efter, er med. Disse principper byggede på samarbejdsaftalens kriterier. De omkostningsreducerende indtægter på godt 20 mio. kr., herunder indbetaling fra omegnsbyerne i henhold til dommen, omfatter tilkendte sagsomkostninger til delvis dækning af de omkostninger til bl.a. juridisk assistance, der indgår i omkostningerne. Omkostningerne til lagerleje følger af en aftale fra 2011.

122. Kristian Raun Larsen, advokat i Bech-Bruun Advokatpartnerselskab, har forklaret bl.a., at han har medvirket ved udarbejdelsen af overdragelsesaftalen. Formålet med closingbetingelsen i punkt 9.2.1 om indregning i varmeudgiften var at sikre EVK mulighed for at afvise overtagelse, hvis man ikke var betrygget i, at omkostningerne kunne indregnes. Uanset en betryggende undersøgelse var der stadig en risiko, da indregning beroede på en myndighedsafgørelse, hvilket indebar en usikkerhed. Det blev ikke drøftet, at garantien skulle bortfalde ved closing. På mødet den 10. maj 2012 blev garantien drøftet. VF's advokat spurgte, om bestemmelsen kunne blødes lidt op, fordi den var hård, men svaret var nej. Der var enighed om, at udløsning af garantien beroede på myndighedernes afgørelse.

123. Lasse Jacobsen har forklaret bl.a., at han er kommunaldirektør i Viborg Kommune. Ved mødet i økonomiudvalget den 26. marts 2012 konstaterede han, at projektet var kaotisk, det mest kaotiske han har oplevet. Der var brugt langt flere penge, end VF først havde oplyst. Jyske Bank ville ikke være med længere, og VF måtte stoppe sine betalinger, hvis kommunen ikke gav en garanti. Kommunen havde pistolen for panden. Kommunen måtte i givet fald overtage projektet, man kunne ikke forsvare at lade VF fortsætte. Det var en betingelse, at alle overtagne omkostninger kunne indregnes i varmeprisen. Kommunen kunne ikke blot lade skatteborgerne betale. På mødet den 11. juni 2012 blev det besluttet at anbefale en midlertidig nedlukning som anbefalet af EVK; der havde været mange uheld, man vidste ikke, om man ville nå i mål og hvad det ville koste, de allerede bevilgede 150 mio. kr. var ikke nok. Dengang vidst han ikke, at Apple ville placere sig i Viborg. Kommunen havde blot budt ind på et datacenter på lige fod med en del andre kommuner. Han havde ikke nærmere viden om, hvilket datacenter det i givet fald var, herunder om ejerforhold. Byrådsmødet den 13. juni 2012 blev aflyst, fordi der var usikkerhed om, hvorvidt en nedlukning ville indebære, at man frasagde sig at indregne omkostningerne i varmeprisen. Det problem blev løst ved henvendelsen til Energitilsynet. Han har ikke modtaget nogen henvendelse fra Finn Bach om overtagelse af projektet og kan ikke forestille sig, at andre skulle have det, uden at informere ham.

Tanken om, at det kunne blive nødvendigt at lukke projektet ned, var under hele forløbet i hovedet på alle politikerne, men han har ikke deltaget i noget

møde, hvor det blev drøftet. Efter notatet den 19. juni 2012 var han på det rene med, at Energitilsynet ikke havde taget stilling til, om omkostningerne kunne indregnes i varmeprisen, kun til konsekvensen af en eventuel nedlukning. Da projektet blev midlertidigt lukket ned var omkostningerne 4-5 mio. kr. om ugen, de kunne ikke køre videre, da det hele var usikkert. Planen 7 Days – the Ross Way blev ikke forelagt på byrådsmødet. I øvrigt var tilliden til Ross væk.

124. Søren Berg Lorenzen har forklaret bl.a., at han er civilingeniør fra 1999 med energi som speciale. Han arbejdede først 5 år i Rambøll, dernæst i fem år, 2007-2011, i DONG med bl.a. geotermi. De var tre kolleger fra Dong der besluttede at arbejde videre med geotermi i Dansk Fjernvarmes Geotermiselskab A/S, hvor han var fra 2011-2016. Nu er han planchef i Frederiksberg Kommune. Formålet med DFG var at assistere fjernvarmeselskaberne med at sikre et godt projektforsløb, men de ydede ikke boreteknisk rådgivning og havde ikke kendskab til geologi. Henry Juul Nielsen sad i DFG's bestyrelse. I februar 2011 bad VF dem om at kommentere udbudsmaterialet. Derefter var der ingen kontakt. I november 2011 skulle de se på en projektredegørelse. De skulle ikke kvalitetssikre budgettet, det ville have taget flere måneder. De havde ikke kapacitet til at yde løbende bistand, men de skulle rekruttere en projektleder, og ville så få yderligere kapacitet. Det skete i maj 2012 med ansættelsen af Lisbeth Dahl Jørgensen, og der blev indgået en rammeaftale. På mødet den 11. juni 2012 blev der forelagt fem scenarier, som de var blevet enige om i fællesskab med EKV og Ross og måske tillige Rambøll og GEUS. De anbefalede scenarie 4, midlertidig nedlukning, for de var i en virkelig vanskelig situation. Boret sad fast for fjerde gang, projektet var voldsomt forsinket og omkostningerne væsentligt større end budgetteret. Disse problemer var der, allerede da DFG kom til i maj 2012. Det aktuelle set up var ikke en succes. Omkostningerne var over ½ mio. kr. om dagen, så der var ikke tid til at undersøge problemerne ordentligt og finde en vej til at gøre projektet færdigt. Lars Andersen ville fortsætte boringen efter en kort timeout, men det var netop, hvad man havde gjort tidligere, og man var blevet ved med at løbe ind i problemer. Han mener at huske, at de vurderede planen 7 Days – the Ross Way, og fandt, at det blot var i tråd med det Ross havde anbefalet på mødet den 11. juni 2012. DFG ydede ikke boreteknisk rådgivning, og hvis de var blevet spurgt derom, ville de have sagt nej.

Lisbeth Dahl Jørgensen var ingeniør og midt i 40'erne. Hun havde 20 års erfaring med projektledelse i byggebranchen som ansat i et entreprenørfirma. Hun havde endvidere været ansat hos Statoil i Kalundborg. Deres anbefaling på mødet den 11. juni 2012 af midlertidig nedlukning skete efter drøftelse mellem ham og Lisbeth Dahl Jørgensen. Det var baseret på en overordnet vurdering af projektet. Der var ikke langt ned til reservoiret, men i den sidste måned var man ikke kommet længere, og man skulle også bore gennem re-

servoiret. Problemet var det aktuelle set up, der havde været uændret gennem hele projektet. Man var gået hovedkulds i gang uden ordentlig undersøgelse og forberedelse.

125. Jørgen Kjærulff Nielsen har forklaret bl.a., at han tidligere var partner og forsikringsmægler i Willis I/S, men nu er pensioneret. VF's forsikring var tegnet hos ERGO Versicherung AG, et datterselskab af Munich Re, der har beregnet og takseret risikoen og beregnet præmien. Willis var forsikringsmægler ved tegningen. Den forsikrede brønd var Kvols-2, og forsikringsbegivenheden for totalt tab var, at man ikke i boremålet (Drilling Target), bunden af Gassum Formationen, fandt 70° varmt vand i en mængde på 100 m³ i timen under et angivet tryk. Dækningsomfanget (Scope of Coverage) var Kvols-2 boringen og 50 % af Kvols-3 boringen, med en forsikringssum på hhv. 50 mio. kr. og 15 mio. kr. og en selvrisiko på 20%, samt en yderligere sum på 11,2 mio. kr. til stimulation measures. Forsikringsbegivenheden for partielt tab var, at man fandt en større mængde i intervallet fra 100 m³ til 160 m³. Forsikringsbegivenheden var defineret for boring efter et fastlagt boreprogram, som forudsatte en bestemt borevinkel, der rent faktisk var fraveget under boringen. Fravigelsen kunne få betydning for forsikringsbegivenhedsklausulen, den faktiske betydning måtte afklares efterfølgende. Der forelå endvidere et bindende tilbud fra forsikringsselskabet om forhøjelse af den samlede forsikringssum til godt 107 mio. kr., med tillæg af stimulation measures. Også for dette tilbud manglede en afklaring af betydningen af den faktiske borevinkel i forhold til det fastlagte boreprogram.
126. Gunnar Grangaard har forklaret bl.a., at han indtrådte i Viborg Fjernvarmes bestyrelse i april 2011. Han blev formand den 24. april 2012 og fratrådte i september 2012. Han var involveret i forhandlingerne om overdragelsesaftalen. VF var gået konkurs, hvis projektet ikke var blevet overtaget af EVK. Garantien havde baggrund i diskussionen om, hvad der kunne dækkes under efterforskning. Der kun usikkerhed med hensyn til de problemer, der var med mangler vedrørende borepladsen, alle andre usikkerheder var afklaret. De udgifter, der blev overtaget af EVK, var kun dem, der gik ind i varmeprisen. Hvis entreprenørgarantien for borepladsen ikke kom til udbetaling for mangler, var der en risiko på ca. 400 t.kr. Han lagde vægt på Bech-Bruuns notat af 1. juni 2012. Bech-Bruun udtalte, at alle omkostninger var dækket ved indregning i varmeprisen. Der var ikke noget forbehold om en ekstra sikkerhed i form af garanti. Det rådgivende geotermiudvalg var et orienteringsudvalg. De fik ikke underliggende dokumenter, og havde ingen indflydelse. Han erklærede den 15. juni 2012, at han ikke havde bemærkninger til nedlukningen. Hvad skulle han sige – han havde ingen dokumenter.

Han så Bech-Bruuns notat af 1. juni 2012, før de skrev under på overdragelsesaftalen. Foreholdt, at han underskrev overdragelsesaftalen den 1. juni 2012, forklarede han, at han forinden var blevet bekendt med indholdet af no-

tatet, men ikke husker hvornår og hvordan han fik dette kendskab. Han husker således ikke, om han havde set notatet eller fået sin viden fra VF's advokatfirma, Horstmann & Steffensen. Han kan ikke uddybe, hvor der står noget om mangler ved borepladsen. De skrev kun under på, at der dem bekendt ikke var noget galt. De havde sikret sig gennem revisors påtegning, Bech-Bruuns notat af 1. juni 2012 og EVK's møde med Energitilsynet.

127. Benny Ragner har forklaret bl.a., at han blev næstformand for EVK i 2006 og formand omkring 2010. Han fratrådte i 2013. Han kom i Viborg Byråd ved kommunesammenlægningen i 2007, han var tidligere medlem af Karup kommunalbestyrelse. Han sad i byrådet til 2013. EVK overtog projektet, fordi byrådet mente, at VF ikke havde styr på det. Hans personlige holdning til overtagelsen var, at man kunne se, at der var mange problemer, og at det var en synkende skude. EVK havde ikke skylden for det, men kunne ved en overtagelse let få det. I forbindelse med overtagelsen blev styregruppen sat ud af spillet, og der blev oprettet et geotermiudvalg. Det var mere et teknisk udvalg, der var ingen politikere med. Det var EVK's bestyrelse, der ville have DFG med på banen. Han syntes selv, at Lisbeth Dahl Jørgensen havde for kort tid til at sætte sig ind i projektet. Han lyttede mere til Lars Andersen, der havde lang erfaring som boreentreprenør. Han husker ikke garantibestemmelsen. Han mente, at det var ulovligt for EVK at overtage byrden, og sagde det på byrådsmødet den 20. juni 2012. Han hørte første gang om nedlukning under et møde den 5. juni 2012 med borgmesteren og kommunaldirektøren. De sagde "vi lukker", fordi forundersøgelserne ikke var gode nok, og budgetterne skred. Han antager, at de da må have haft politisk flertal for det. Han var ikke enig. Han troede, at de var nået ned til det varme vand for små penge. På et tidspunkt efter mødet den 5. juni og inden Ross kom med planen 7 Days – the Ross Way tog han til København for at besøge Lars Andersen og undersøge, hvad der kunne gøres for at redde projektet. På mødet den 12. juni 2012 i EVK's bestyrelse lyttede flertallet til Lisbeth Dahl Jørgensen, han lyttede til Lars Andersen. Under telefonmødet den 14. juni 2012 var han til Folkemøde på Bornholm, men han deltog pr. telefon. Han ved ikke om planen 7 Days – the Ross Way var delt ud, han havde fået den lige inden han tog til Bornholm den 14. Han gik ind for planen, fordi forskellen mellem omkostningerne ved at bore og ligge stille var $700 - 250 = 450$ t.kr. om dagen. De andre i bestyrelsen sagde, at nok var nok. På byrådsmødet den 20. juni 2012 blev der orienteret om planen 7 Days – the Ross Way. Politisk var det besluttet at lukke ned. Han kan ikke vide hvorfor, men tror at det skyldtes, at projektet løb løbsk, det gik galt igen og igen. Han havde ikke kendskab til Apple-projektet eller til, at det havde betydning for beslutningen. Under mødet med Lars Andersen i København spurgte han Lars Andersen, om en privat investor kunne redde projektet. Derefter talte han med Finn Bach, som var en af hans venner. Finn Bach var ikke uvillig til at investere i projektet, men der var mange problemer: Ville Energitilsynet acceptere en overtagelse? Ville EVK? Der var mange ting, der skulle arbejde sammen om sådan en løsning; banken, Ross, byrådet – det ville blive meget svært, og det skulle gå meget hurtigt. Han troede, at Finn Bach var interesseret, og talte med nogle

byrådsmedlemmer om det. Han tror, at han nævnte muligheden for Christian Hagelskjær. Der kom ikke mere ud af henvendelsen til Finn Bach.

128. Lars Andersen har forklaret bl.a., at han nu er direktør i Ross offshore. Han er uddannet som ingeniør og har tidligere været ansat hos Mærsk som boremand og hos Dong, hvor han har arbejdet med geotermi. Hans speciale er boreledelse og byggeledelse. I 2011-2012 var han boreleder hos Ross. Hans chef var Kåre Falsing Pedersen. Ross fik efter udbud kontrakt med VF i maj 2011 om boreledelse. Henry Juul Nielsen, VF var projektleder, Hekla var boreentreprenør, Sigurd Solem, Dansk Geotermi var medrettighedshaver og boreekspert. Rambøll og GEUS varetog rådgivning om reservoiret og geologi. Boreprogrammet var godkendt af Energistyrelsen. Boringen blev påbegyndt den 27. januar 2012. De borede lodret ned til ca. 1.100 m. Det gik fint. De arbejdede med en muddervægt på 1,39 kg/l. Muddret blev slidt, dvs. at det indeholdt for megen sediment. De måtte dumpe muddret flere gange. Efter de 1.100 m fik de problemer, der skyldtes enten at hullet var for snævert eller muddret for slidt. Der var problemer med højt omdrejningsmoment, der har en sammenhæng med pumpetrykket. Ved den skrå track gik boringen langsomt, hvilket øgede risiko for stop. Den 26. marts 2012 sad boret fast i en dybde af ca. 2.100 m. De var klar over at det ikke kunne komme fri. De fortsatte derefter boring fra 1.800 m i et brøndspor med en vinkel på 25° fra lodret i stedet for som tidligere 35°. Det betød, at de ikke ville ramme det fastsatte mål, men de forestillede sig at ændre vinklen til 30° for at løse dette. Han orienterede om muligheden for at få udarbejdet et geomekanisk studie. Det skulle have været udført tidligere. Han havde foreslået det mange gange, men styregruppen forstod det ikke. Ross havde heller ikke selv en klar opfattelse af behovet, det var ikke helt kutyme dengang at udføre sådanne studier. De nåede en dybde på 2.707 m i slutningen af april og satte stålror ned til 2.418 m i maj 2012. Det lykkedes ikke at bore med en diameter på 8½ tomme som påtænkt. De måtte trække stålet op til 2.300 m og øge borediameteren til 9½ tomme, men hullet havde da stået åbent i 30-40 dage, så det var et gammelt hul, hvilket gav problemer. Den 4. juni 2012 satte boret sig fast igen. Efter EVK's overtagelse den 28. marts 2012 havde de problemer med samarbejdet med projektledelsen. Tidligere havde de haft et godt samarbejde med Henry Juul Nielsen og Sigurd Solem. EVK havde ikke selv eksperter og forlangte skriftlige indstillinger. Lisbeth Dahl Jørgensen var ikke kompetent. Ross udarbejdede en plan af 5. juni 2012, Recommended forward plan. På et møde samme dage blev det accepteret at gå videre med forslaget om en wire line logning, men det blev afvist at gå videre med boring i Kvols-3. Derefter udarbejdede Ross en plan af 7. juni 2012, Short term plan, for en wire line logning med geomekaniske studier, med bistand fra Baker Hydes. De valgte kun at analysere i ét punkt. Man kunne have valgt flere, men det kostede. Resultatet var at de havde boret med alt for tungt mudder, en muddervægt omkring 1,18-1,20 kg/l havde været tilstrækkelig. I et notat af 10. juni 2012 om operationel status og anbefalinger vedrørende bl.a. fremadrettet plan vurderede han, at der ikke var tekniske hindringer for at fortsætte

boringen og færdiggøre brønden, med at man først skulle bestemme muddervægt, udstyr (drejningsmoment) og brøndspor, hvilket kunne ske inden for en tidsramme på 7 dage. Der blev holdt et møde den 11. juni 2012, men hans statusnotat var ikke sendt frem til mødedeltagerne. Christian Hagelskjær oplyste, at han havde glemt det. Efter DFG's forelæggelse, skulle alle teknikere forlade mødet. Han samlede herefter alle teknikere den 13. juni 2012 og hen over natten udarbejdede de planen af 14. juni 2012, 7 Days – the Ross Way. På det tidspunkt havde de ikke fået analyseresultaterne af de geomekaniske målinger. De kom først senere den 14. juni 2012. Konklusionen var som nævnt, at man kunne bore med en muddervægt omkring 1,20 kg/l, hvilket ville muliggøre boring af 10 m pr. time. Det kunne man have fået verificeret ved praktisk boring. Men hans plan og forslag passede ikke ind. Det var i realiteten allerede bestemt at lukke ned. Han er enig i, at man ikke ville nå i mål, alene med planen 7 Days – the Ross Way. Projektet kunne have været solgt, hvis brøndene havde stået der. Stålrørene står der, men det vil være meget dyrt at åbne brøndene igen, efter at de er blevet lukket.

Det godkendte boreprogram var udarbejdet af Ross med input fra Rambøll, GEUS og Sigurd Solem. Der indgik ikke en anbefaling af at udføre geomekaniske studier. På spørgsmål om geomekaniske studier blev nævnt ved det indledende møde inden udarbejdelsen af boreprogrammet, svarede han, at det er svært at bruge rigtig mange penge til planlægning, men bagefter ved man godt, at man skulle have gjort det.

129. Finn Bach har forklaret bl.a., at han blev kontaktet af Benny Ragner om investering i projektet. Han var villig til at købe det for 50 mio. kr. med betaling af 10 mio. kr. nu, for at gøre hullet færdigt. Der indgik køb af grunden med borepladsen, der var belagt, og som han derfor kunne bruge også til andre formål. Han havde et møde med Benny Ragner. Han ved ikke noget om eventuel tilladelse fra Energistyrelsen. Der kom ikke mere ud af det.
130. Helle Jespersen har forklaret bl.a., at hun er jurist og blev ansat hos Ross den 1. januar 2012 som office manager. Hun varetog administrative forhold, fakturering og kontrakter og var ikke på borestedet. De forsøgte at få en aftale med EVK i forbindelse med EVK's overtagelse af projektet ultimo marts 2012. De fik det ikke, men fakturerede til EVK. De havde et godt forhold til Benny Højholt, men EVK kørte projektet som et almindeligt byggeprojekt og organisationen var uklar. De havde et møde herom den 7. juni 2012, men der kom ikke noget ud af det.
131. Kai Grynderup har forklaret bl.a., at han i 2012 var juridisk chef i Viborg Kommune indtil han gik på pension i marts 2013. Han fulgte geotermiprojektet fra start, men var ikke med ved forhandlingerne om EVK's overtagelse. Han hørte første gang om nedlukning af projektet i forbindelse med mødet i Energistyrelsen få dage efter beslutningen om nedlukning. I anden halvdel af juni,

før den 20. juni 2012, blev der indgået en politisk aftale om at stoppe. Han har ikke hørt om et eventuelt datacenter, mens han var ved kommunen. Han hørte om det i 2015.

132. Henry Juul Nielsen har forklaret bl.a., at han var direktør i Viborg Fjernvarme fra 1990 til den 27. august 2012. En kreds, kaldet Kritiske Varmeforbrugere, har anlagt erstatningssag mod ham som et gruppesøgsmål. Derfor er han ledsaget af sin advokat Peter Würtz som bisidder. Sigurd Solem henvendte sig til VF om Kvols, og på en generalforsamling i VF besluttede man at gå videre, hvorefter han tog kontakt til de øvrige deltagere. En række rådgivere blev knyttet til projektet: Rambøll, GEUS, VF's revisor og advokat, Ross og Sigurd Solem, Dansk Geotermi. Fra 21. november 2011 kom Benny Højholt med i projektledelsen. Boringen gik i gang i januar 2012. På et tidspunkt forlangte Jyske Bank kommunegaranti. Det kom meget overraskende. Kommunen forlangte, at EVK skulle overtage projektet. Han deltog i forhandlingerne sammen med VF's formand og advokat. Det var take it or leave it. Garantien i punkt 12.1.11 blev aktuel, hvis de ved udarbejdelsen af den revisorpåtagne opgørelse af omkostningerne havde overset noget. VF havde en fri egenkapital på 25 mio. kr. Både VF's revisor og EVK's advokat kiggede på opgørelsen over omkostninger. Closing-bestemmelsen i punkt 9.2.1 var EVK's sikkerhed for, at tingene var i orden. EVK havde et møde med Energitilsynet. Det bestyrkede dem i, at det var ok. Han var ikke med i projektledelsen efter den 28. marts 2012. Han måtte ikke komme på pladsen. Han har ikke foretaget nogen indkøb efter den 28. marts 2012. Han deltog kun i et møde i det geotermiske udvalg.
133. Sigurd Solem har med begge parter samtykke afgivet forklaring i et telefonomøde med voldgiftsretten og parterne under den mundtlige forhandling. Han har forklaret bl.a., at han siden 1980 har arbejdet med retningsbestemte boreprojekter. Han fik geologiske data fra GEUS og kunne af gamle olieboringer se, at der var varmt vand. Han fik tilladelser til nogle projekter. Kvols var det første, og GEUS var enig i, at der var noget at komme efter. Han overdrog 99 % af sine rettigheder til VF og var derefter rådgiver for VF. Boringen begyndte i 2012 og gik frem efter planen indtil marts 2012. EVK overtog projektet den 28. marts 2012, og han blev koblet af. Men han fulgte projektet frem til maj, kom på pladsen og talte med Ross og VF. Han talte ikke meget med DFG, de havde slet ikke forstand på boringer. Inden EVK's overtagelse havde de et enkelt møde, hvor de talte om de problemer, der opstod. Projektledelsen var ikke professionel. Beslutningen om at lukke projektet ned var den mest absurde og vanvittige beslutning, han har været ude for. Der var en kaskoforsikring – man kunne bore 200 m længere og få forsikringen. Økonomien var ikke noget problem – der var plads til væsentlig fordyrelse, og projektet ville stadig være lønsomt.

Hans honoraraftale med VF var en no cure – no pay aftale. Hvis de kom i mål skulle han have 3 mio. kr. i honorar.

H. Parternes synspunkter

1. EVK

134. EVK har gjort gældende, at VF ved overdragelsesaftalen påtog sig en objektiv garanti for, at de omkostninger, som EVK betalte ved det aftalte vederlag, kunne indregnes i varmeprisen. Garantien er ikke bortfaldet, fordi VF's revisor ved en påtegning attesterede, at de allerede af VF afholdte omkostninger kunne indregnes, eller fordi EVK's advokat i et notat af 1. juni 2012 udtalte, at alle omkostninger efter advokatens opfattelse kunne indregnes. Formålet med garantien var netop at afdække den usikkerhed, der på trods af parternes egne undersøgelser og vurderinger var forbundet med, om Energitilsynet ville anfægte, at omkostningerne kunne indregnes i varmeprisen. Heller ikke overdragelsesaftalens bestemmelse om closingbetingelserne indebærer, at garantien bortfalder ved closing. Tværtimod blev garantien efter aftalen udtrykkeligt afgivet også på closingtidspunktet.
135. Der er endvidere hverken i overdragelsesaftalen eller closingdokumentet støtte for, at EVK skulle have frafaldet garantien ved at bekræfte closingbetingelserne "*enten er opfyldt eller bortfaldet*".
136. Garantien indebar efter ordlyden, at det betalte vederlag kunne indregnes i varmeprisen. Det betalte vederlag omfattede ifølge overdragelsesaftalens punkt 21.1.11 også fremtidige udgifter og betalinger som følge af overtagelsen af forpligtelserne. Det betalte vederlag omfattede således ifølge punkt 7.1 tre elementer: 1) EVK's overtagelse af forpligtelserne, der var defineret som forpligtelserne efter samarbejdsaftalen, efter leverandøraftalerne (29 aftaler oplistet i bilag 4.2.1), efter forsikringer (3 forsikringer oplistet i bilag 4.3.1) og efter myndighedstilladelser (13 tilladelser oplistet i punkt 4.1.1 og 4.1.2) samt andre forpligtelser (oplistet i bilag 2). 2) EVK's overtagelse af og afholdelse af udgifter mv. i tiden fra overtagelsen den 28. marts 2012 til Closing den 27. juni 2012. 3) VF's afholdte udgifter fra projektets opstart til den 30. april 2012, 65.186.368,88 kr., som angivet i en revisorpåtegnet opgørelse. Garantien omfattede således også udgifter efter overtagelsen af projektet den 28. marts 2012 samt efter Closing, i det omfang de udsprang af de overtagne aftaler eller forpligtelser, indgået af VF. Med overdragelsesaftalen opnåede VF jo fuld dækning for samtlige de udgifter, VF havde afholdt til projektet, og VF blev samtidig friholdt for samtlige af de økonomiske forpligtelser, VF havde påtaget sig til gennemførelsen af projektet.
137. Der er ikke noget grundlag for at fortolke garantien indskrænkende. Ordlyden er klar. VF var under forhandlingerne repræsenteret ved advokat og netop garantibestemmelsen blev særskilt drøftet. Overvejelser i notatet af 13. juni 2012 om præcisering angik spørgsmålet om betydningen af nedlukningen, som blev løst ved mødet med Energitilsynet. I øvrigt havde VF på det tidspunkt påtaget sig garantien ved underskrivelsen den 1. juni 2012 af overdragelsesaftalen.
138. EVK's garantikrav er således ikke begrænset til omkostninger, som er afholdt og kan periodiseres til tiden før overdragelsen.

139. Det bestrides, at garantien ”*ikke omfatter en situation, som den foreliggende, hvor der er omkostninger relateret til Geotermiprojektet, som ikke kan indregnes i varmeprisen*”.
140. Det bestrides, at EVK har tilsidesat en loyal oplysningsforpligtelse overfor VF ved at gennemføre closing. Energitilsynet havde ikke udtrykt tvivl om, at de af VF afholdte omkostninger og indgåede forpligtelser kunne indregnes i varmeprisen. EVK's egne undersøgelser bekræftede, at de kunne indregnes. Men EVK har hverken før eller efter mødet med Energitilsynet kommunikeret til VF, at der var opnået sikkerhed fra prismyndighederne for, at alle omkostninger kunne indregnes.
141. Det bestrides, at VF's hæftelse efter garantien i overdragelsesaftalens punkt 12.1.11 skal begrænses til 73,3 % af garantikravet. Hvis VF havde været af den opfattelse, at garantien alene skulle omfatte 73,3 % af det af EVK betalte vederlag og de forpligtelser, der blev overtaget af EVK, burde VF have anført det i forbindelse med forhandlingerne og ved indgåelsen af overdragelsesaftalen.
142. EVK har opkrævet betaling fra Omegnsbyerne for deres andel af projektet i henhold til parternes samarbejdsaftale og fået dom for dette ved Vestre Landsrets afgørelse af 19. april 2018. Ved den endelige opgørelse af et betalingskrav imod VF vil dette blive reduceret med Omegnsbyernes betaling, i det omfang det vedrører ikke indregningsberettigede omkostninger.
143. Det bestrides, at VF's hæftelse efter garantien skal reduceres med en forholdsmæssig andel af Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborgs andele efter samarbejdsaftalen. EVK indgik i maj og juni 2012 varmeleveranceaftaler med de fire distributører i Viborg: VF, Boligselskabet Sct. Jørgen, Boligselskabet Viborg og Overlund Fjernvarme. For så vidt angår omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeprisen, fremgår det af varmeleveranceaftalerne for VF og Overlund Fjernvarme, at VF og Overlund Fjernvarme er forpligtet til at afholde omkostningerne til forrentning og afskrivning af projektet, selvom omkostningerne ikke kan indregnes i varmeprisen. VF erklærede sig i juni 2012 indforstået med, at Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborg kun skal betale omkostninger, der kan indregnes i varmeprisen. EVK har ikke rejst et særskilt krav over for Overlund Fjernvarme vedrørende omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeprisen. Det skyldes, at størrelsen af ikke indregningsberettigede omkostninger ikke er endeligt fastlagt, og at Overlund Fjernvarme har accepteret at betale selskabets andel af omkostningerne, uanset om de kan indregnes i varmeprisen.
144. Det bestrides, at garantien er bortfaldet ved passivitet. EVK havde ikke forud for modtagelsen af høringsudkastet den 4. april 2014 fornødent grundlag for at fremsætte påkrav mod VF med henvisning til garantien. Det bestrides, at EVK allerede i forbindelse med mødet med Energitilsynet i juni måned 2012 burde have været bekendt med, at der var en risiko for, at omkostningerne fra projektet ikke kunne indregnes. VF's handlinger og udtalelse har ikke givet EVK anledning til at foretage yderligere handlinger over for VF. På mødet i det rådgivende geotermiudvalg den 28. januar 2013 havde parterne fælles

forståelse af at være henholdsvis forpligtet og berettiget i henhold til garantien, og EVK fastholdt udtrykkeligt garantien overfor VF. VF var fuldt bekendt med det aftalte garantikrav og agerede i overensstemmelse hermed, jf. VF's årsrapporter for 2012-2014.

145. Generelt om VF's synspunkter om egen skyld og manglende iagttagelse af tabsbegrænsningsforpligtelse gøres det gældende, at disse synspunkter kræver bevis for, at de nærmere angivne foranstaltninger ville have betydning for tabet og dermed garantikravet, og for at EVK burde have forholdt sig anderledes end sket.
146. Det gøres gældende, at beslutningen om at nedlukke projektet blev truffet på et oplyst grundlag med inddragelse af det på daværende tidspunkt foreliggende relevante materiale, herunder de af Ross udarbejdede rapporter, samt rådgivning fra de øvrige rådgivere, som var tilknyttet projektet. Det gøres gældende, at rådgivningen fra Ross igennem hele forløbet blev inddraget som en del af grundlaget for EVK's beslutninger i projektet. Det gøres videre gældende, at beslutningen om midlertidig nedlukning af projektet var fagligt forsvarlig, jf. skønserklæringen. Energistyrelsens dispensation fra arbejdsprogrammet, og den tekniske evaluering af projektet understøtter, at beslutningen om at foretage en midlertidig nedlukning var fagligt forsvarlig. Budgettet var voldsomt overskredet, og finansieringen var ikke tilstrækkelig til at fuldføre prøveboringerne og gennemføre prøvepumpning. Man havde hidtil fulgt boreledelsens anbefalinger, men der var trods dette indtruffet mange alvorlige uheld, og tilliden til boreledelsen var ikke længere til stede. Hensynet til, om projektet kunne gennemføres indenfor den planlagte økonomi var et væsentligt element i begrundelsen for, at bestyrelsen på mødet den 12. juni 2012 besluttede at anbefale Byrådet at foretage en midlertidig nedlukning.
147. Det gøres gældende, at beslutningen om at foretage en midlertidig nedlukning af projektet var reel, og at der ikke på daværende tidspunkt var truffet beslutning om en permanent nedlukning. Det bestrides, at direktionen og bestyrelsen i EVK har handlet imod bedre viden eller positiv viden. Det gøres gældende, at den eventuelle placering af et datacenter i omegnen af Viborg ikke havde indflydelse på beslutningen om en midlertidig nedlukning af projektet.
148. Det bestrides det, at direktionen og bestyrelsen i EVK har handlet groft uagtsomt ved at træffe beslutningen om en midlertidig nedlukning.
149. Det gøres gældende, at VF har bevisbyrden for, at EVK og Viborg Kommunes beslutning om at foretage en midlertidig nedlukning af projektet har påført VF et tab, eller at et tab (garantikrav) kunne eller burde være undgået. Det er således udokumenteret, at en fortsat boring ville have ført til, at der kunne gennemføres et rentabelt geotermiprojekt.
150. Det bestrides, at forsikringsforholdene kan føre til et andet resultat.
151. Det gøres gældende, at EVK, i tilstrækkelig grad har forsøgt at afhænde de indkøbte materialer til Kvols-4 og -5, og at EVK ikke har handlet i strid en tabsbegrænsningspligt overfor VF.

2. VF

152. VF har overordnet gjort gældende, at der ikke er givet nogen fornuftig forklaring på, hvorfor overtagelse af projektet blev gjort til et vilkår for kommunegarantien. Det må antages, at vilkåret kun blev stillet for at få styringen af projektets skæbne. Det må lægges til grund, at beslutningen om nedlukning reelt var truffet allerede i slutningen af maj 2012 eller i hvert fald i forbindelse med mødet den 5. juni 2012. Det var uforståeligt, at man på den måde standsede op lige før målstregen. Beslutningen var dengang ikke baseret på rådgivning vedrørende projektet. Ved den senere formelle beslutning om nedlukning fulgte man rådgivningen af 11. juni 2012 fra EFG. Men der var ingen grund til panik, for projektet var forsikret. Hvis finansieringen ikke var tilstrækkelig, kunne man blot have søgt flere penge. Den reelle begrundelse for hele dette forløb må antages at have været, at Viborg Kommune ønskede projektet stoppet, fordi det var nødvendigt for at sikre sig, at Apple placeret sit datacenter i kommunen.
153. Ved fortolkningen af overdragelsesaftalen må der lægges vægt på, at der var tale om ulige forhandlinger. VF havde ryggen mod muren. Aftalen blev konkluderet af EVK's advokat og de forskellige udkast blev fremsendt til VF med meget korte frister for gennemgang og svar.
154. Der er ikke tilstrækkelig forklaring på, hvorfor EVK ved overdragelsesaftalen skulle have dobbelt sikkerhed for, at alle omkostningerne kunne indregnes i varmeprisen, dels ved garantien fra VF for, at de kunne indregnes, dels ved closingbetingelsen om, at EVK kun skulle overtage projektet, hvis EVK – efter eget skøn – havde opnået tryghed for, at de kunne indregnes. På denne baggrund må garantibestemmelsen fortolkes således, at garantien bortfalder, hvis EVK anså closingbetingelsen for opfyldt.
155. Dette støttes af Gunnar Grangaards forklaring om, at han kun underskrev overdragelsesaftalen i tillid til EVK's advokats notat af 1. juni 2012, hvorefter alle omkostninger kunne indregnes. Dette indebærer netop, at garantien herefter var uden indhold eller alene angik et spørgsmål om nogle mangler ved etableringen af borepladsen.
156. Subsidiært må EVK ved afgivelsen af erklæringen af 27. juni 2012 i forbindelse med closing anses for at have givet afkald på garantien vedrørende indregning i varmeprisen. EVK havde ved mødet den 15. juni 2012 med Energitilsynet søgt at sikre sig, at omkostningerne kunne indregnes i varmeprisen, men tilsynet havde understreget, at tilsynet ikke kunne træffe en afgørelse eller give en tilkendegivelse. EVK havde derfor ikke opnået tryghed for, at alle omkostningerne kunne indregnes i varmeprisen. Når EVK alligevel gennemførte closing med den anførte erklæring, må de anses for at have frakaldet garantien.
157. EVK har handlet illoyalt ved ikke at give VF oplysning om, at der ikke ved mødet med Energitilsynet var opnået en betryggelse af, at alle udgifter kunne indregnes. Notatet af 19. juni 2012 må forstås som udtryk for, at EVK havde fået en sådan betryggelse. EVK har ved denne illoyale adfærd påtaget sig risikoen for, at omkostningerne ikke kunne indregnes.

158. Hvis garantien ikke er bortfaldet af de anførte grunde, skal den fortolkes indskrænkende. I første række således at den kun dækker de ca. 65 mio. kr., som EVK betalte VF til dækning af de omkostninger, som VF havde afholdt på overtagelsestidspunktet den 28. marts 2012, subsidiært de ca. 75 mio. kr., som ved en periodisering ifølge EVK's egen opgørelse i sagen mod Omegnsbyerne, kan henføres til perioden før overtagelsen. Der er intet grundlag for at rejse videregående krav mod VF end overfor Omegnsbyerne. Begge krav grunder sig i sidste instans på samarbejdsaftalen. Mere subsidiært må den fortolkes indskrænkende, således at den kunne dække omkostninger, som EVK har afholdt, og som bevisligt skyldes overtagne forpligtelser, og som bevisligt ikke kunne have været undgået af EVK. Den dækker derimod ikke beløb, der skyldes EVK's beslutning om at nedlukke projektet.
159. EVK's krav skal begrænses til overdragelsestidspunktet, dvs. til omkostninger, der er bindende disponeret inden 28. marts 2012 og henføres til perioden før denne dato. Dette indebærer bl.a., at garantien ikke dækker omkostninger til den evalueringsrapport af 20. november 2013, som R&P GEO SERVICES har udarbejdet på EVK's foranledning. Det samme gælder omkostninger til juridisk assistance ved bedømmelsen af, om der var grundlag for at rejse krav i anledning af rådgivning f.eks. fra Ross eller Rambøll.
160. Garantien skal fortolkes indskrænkende, således at den ikke dækker omkostningerne vedrørende geotermiprojektet.
161. Et eventuelt krav skal begrænses til 73,3 %, svarende til VF's andel af udgifterne i henhold til fordelingsnøglen ifølge samarbejdsaftalen fra 2011. EVK har erkendt, at kravet skal reduceres med det beløb, som EVK er blevet tilkendt i sagen mod Omegnsværkerne. Det samme må gælde krav mod de øvrige deltagere i samarbejdet, herunder Overlund Fjernvarme.
162. EVK's eventuelle krav mod VF skal nedsættes med de betalinger, som EVK er blevet tilkendt i retssagen mod omegnsbyerne, samt de beløb, som EVK måtte opnå ved øvrige sager mod distributørerne.
163. Subsidiært skal garantikravet begrænses med de andele på 1,2 % og 4,8 %, som påhvilede henholdsvis Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborg, og som EVK har frafaldet over for de to boligselskaber.
164. Garantien er bortfaldet ved passivitet. EVK burde allerede i forbindelse med mødet den 15. juni 2012 med Energitilsynet være bekendt med, at der var reel risiko for, at nogle omkostninger ikke kunne indregnes, og EVK burde derfor have rejst kravet, længe inden det skete ved voldgiftssagen. Subsidiært var EVK i hvert fald klar over det, efter at CH havde udtalt sig i en artikel i Viborg Stifts Folkeblad den 8. januar 2013.
165. Det gøres endvidere gældende, at EVK ved egen skyld og ved ikke at iagttage sin pligt til at begrænse tabet, har mistet garantikravet, subsidiært at kravet skal nedsættes.
166. EVK kunne have undgået at lide tab, hvis EVK ikke havde besluttet at lukke projektet ned på ufyldstgørende grundlag. EVK burde i stedet have fortsat boringen ned til vandreservoiret og enten konstateret, at der var varmt vand nok til geotermisk produktion, eller at der ikke var, og i så fald have opnået

forsikringsdækning. Det må lægges til grund, at der var det fornødne vand i reservoiret. Hvis ikke var der forsikringsdækning. Det må tillige lægges til grund, at man kunne bore derned. Det er bekræftet ved syn og skøn.

167. Til støtte for at nedlukningen blev besluttet på ufyldstgørende grundlag, gør VF gældende,
- DFG havde ikke de fornødne kvalifikationer til at være rådgiver for EVK.
  - EVK besluttede reelt at lukke projektet ned, før EVK modtog rådgivning fra DFG; nemlig allerede i slutningen af marts, jf. Kai Grynderups mail af 24. maj 2012, og på mødet den 5. juni 2012, jf. Benny Ragners forklaring herom.
  - EVK lukkede ned, uanset rådgivningen fra Ross.
  - DFG's indstilling var åbenbart mangelfuldt og i vidt omfang ikke sagligt og fagligt velbegrunderet.
  - EVK valgte ikke at realitetsbehandle Ross rådgivning.
  - Hvis EVK havde undersøgt, om reservoiret var i en tilstrækkelig kvalitet til varmeproduktion, kunne Geotermiprojektet være gennemført med produktion og alle omkostninger indregnet i varmeprisen, eller der ville have været forsikringsdækning for omkostningerne.
  - EVK inddrog ikke resultaterne fra den bestilte wireline logning.
  - EVK har ikke i fornødent omfang søgt udstyret fra Kvols 4 og 5 afhændet.
  - EVK har ikke boret ned til et vandbærende lag.
  - EVK foretog ikke økonomiske beregninger for de forskellige fremgangsmåder.
  - EVK vidste eller burde vide, at beslutningen om midlertidig nedlukning ville medføre en permanent nedlukning.
  - EVK's beslutning om at lukke ned var ikke båret af rådgivning eller saglige hensyn, men blev truffet forud for closing og var båret af et hensyn til muligheden for en aftale med et datacenter i Foulom om overskudsvarme herfra.
168. Det må endvidere lægges til grund, at tab kunne have været undgået ved salg af projektet til Finn Bach, hvis EVK havde fulgt op på det tilbud der forelå fra Finn Bach.
169. Endelig gøres det gældende, at EVK ikke har gjort tilstrækkeligt for at sælge udstyr til Kvols-4 og -5 uden tab.

I. Voldgiftsrettens begrundelse og resultat

1. Garantiens bortfald og fortolkning

170. VF har gjort gældende, at *garantien ikke består efter closing eller er bortfaldet* af andre grunde.
171. I overdragelsesaftalens punkt 12.1.11 om VF's garanti for, at EVK's vederlag kan indregnes i varmeprisen, anføres i relation til vederlaget "jf. afsnit 8.1". Voldgiftsretten finder, at der er tale om en fejlskrift, idet der skulle have været henvist til punkt 7.1, der angår vederlag, og ikke til punkt 8.1, der angår moms. Dette er parterne da også enige om. Voldgiftsretten finder, at det er åbenbart, at der er tale om en fejlskrift, og lægger til grund, at den på intet tidspunkt har givet anledning til misforståelse eller tvivl hos nogen af parterne.
172. Bortset fra denne betydningsløse fejlskrift finder voldgiftsretten, at VF's garanti og dens sammenhæng med closingbetingelsen i punkt 9.2.1 er klar efter aftalens ordlyd. Begge vilkår angår sikkerheden for, at EVK's vederlag for overtagelsen kan indregnes i varmeprisen. Det gøres fra EVK's side til en betingelse for closing, at "*EVK – efter eget skøn – har opnået tryghed for*", at vederlaget kan indregnes. Virkningen af, at betingelsen ikke opfyldes, er bl.a., at aftalen ikke gennemføres, og at VF skal betale til EVK det vederlag, EVK allerede har betalt i tiden forinden, jf. punkt 6.3. Ved garantien indestår VF på objektivi grundlag, både pr. underskrivelsesdagen og pr. closingdagen, for at vederlaget kan indregnes. Virkningen af, at garantien ikke overholdes er, at VF skal skadesløsholde EVK for tab, jf. punkt 15.1. Der er utvivlsomt tale om bestemmelser, der supplerer hinanden; de må nemlig begge efter deres ordlyd antages at gå ud på at sikre, at EVK ikke kommer til at betale vederlag, som ikke kan indregnes, og som dermed bliver et tab for EVK, der i sidste ende skal bæres af kommunen og dermed alle kommunens borgere. De supplerer hinanden ved, at mekanismerne i de to bestemmelser er forskellige – henholdsvis en egen undersøgelse og en indeståelse – og virkningerne er forskellige – henholdsvis opgivelse af overtagelsen og erstatning for tab. Hertil kommer, at det ville være uden mening at fremhæve, at garantien afgives pr. closingdagen, hvis den ikke skulle gælde i tilfælde af closing, dvs. efter closingdagen.
173. Også ud fra reale overvejelser var det velbegundet at have begge de supplerende bestemmelser i overdragelsesaftalen. Indregning af omkostninger ved et geotermiprojekt i varmeprisen beroede i 2012 på relativt ny lovgivning, der var ikke retspraksis og knapt nok administrativ praksis. Der var derfor nødvendigvis usikkerhed forbundet med vurderingen. Closingbetingelsen sikrede, at EVK kunne trække sig helt ud af overtagelsen, hvis de efter egen undersøgelse og vurdering ikke havde opnået tryghed for, at vederlaget kunne indregnes. Men uanset en grundig undersøgelse ville der restere en ikke ubetydelig usikkerhed om den administrative praksis, og denne usikkerhed sikrede EVK sig mod ved garantien. Garantien havde reelt indhold i kraft af VF's frie egenkapital, der efter bevisførelsen var på ca. 25. mio. kr. dengang.

174. Voldgiftsretten lægger efter bevisførelsen, herunder forklaringerne fra EVK's og Viborg Kommunes repræsentanter, til grund, at det var sådanne overvejelser og hensyn, der var afgørende for, at EVK og Viborg Kommune krævede begge bestemmelser i aftalen og fastholdt kravet.
175. Der var et relativt langt og ikke usædvanligt forhandlingsforløb om overdragsaftalen, og begge parter var under hele forløbet repræsenteret ved advokat. Garantibestemmelsen blev fremdraget under forhandlingerne både gennem advokaternes korrespondance og under mødet den 11. maj 2012 mellem parterne. Voldgiftsretten lægger til grund, at VF bl.a. under dette møde søgte at undgå eller modificere garantien, men at EVK fastholdt bestemmelsen.
176. Voldgiftsretten finder det ikke ved Gunnar Grangaards forklaring godtgjort, at EVK's advokats notat af 1. juni 2012, der med henblik på closingbetingelsen konkluderede, at hele vederlaget måtte antages at kunne indregnes, var afgørende for VF's underskrivelse samme dag af aftalen og dermed garantien. Notatet var afgivet til EVK samme dag som underskrivelsen, og det er ikke sandsynliggjort, at det inden underskrivelsen var udleveret til Gunnar Grangaard, VF eller VF's advokat. Efter det anførte om sammenhængen mellem garantien og closingbetingelsen ville det heller ikke have retlig relevans for VF's afgivelse af garantien og fortolkningen af den, om notatet havde været udleveret.
177. Voldgiftsretten finder intet grundlag for at fastslå, at EVK ved afgivelsen af erklæringen af 27. juni 2012 i forbindelse med closing skulle have givet afkald på garantien. Det fremgår ikke af erklæringen, som tværtimod er i god overensstemmelse med aftalegrundlaget. Der er heller ingen støtte i nogen forklaringer eller den øvrige bevisførelse for, at dette skulle være tilsigtet af EVK eller opfattet sådan af VF.
178. Voldgiftsretten finder heller intet grundlag for at fastslå, at EVK skulle have handlet illoyalt, hverken under forhandlingerne op til VF's underskrivelse af aftalen den 1. juni 2012 eller i tiden derefter op til eller i forbindelse med gennemførelsen af closing. Dette gælder også omstændighederne i forbindelse med mødet med Energitilsynet, idet voldgiftsretten efter det skriftlige materiale og de samstemmende forklaringer i det hele lægger til grund, at Energitilsynet ikke blev spurgt om og ikke tog stilling til, om de konkrete omkostninger kunne indregnes, men alene til, om en eventuel nedlukning af projektet i sig selv ville have den konsekvens, at omkostningerne ikke kunne indregnes. Der er heller intet grundlag for at fastslå, at EVK skulle have kommunikeret andet til VF, herunder ved notatet af 19. juni 2012 fra EVK's advokat, der efter voldgiftsrettens opfattelse indeholdt en korrekt gengivelse af forløbet og dets konsekvenser.
179. Voldgiftsretten finder, at garantikravet ikke er bortfaldet ved passivitet. EVK afgav den 21. maj 2014 reklamation overfor VF med forbehold om garantikrav, efter at Energitilsynet den 4. april 2014 havde udsendt en tilkendegivelse, hvorefter en del af omkostningerne muligt ikke kunne indregnes i varmeprisen. Efter VF's afvisning af kravet fulgte EVK det op med anlæg af

voldgiftssagen den 19. juni 2015. Forud herfor havde VF i noter til årsrapporterne for 2012, 2013 og 2014 samt i formandens beretning på generalforsamlingen den 24 april 2014, givet klart udtryk for, at selskabet havde en eventualforpligtelse, idet EVK i givet fald måtte forventes at ville rejse et garantikrav, hvis nogle omkostninger ikke kunne indregnes i varmeprisen.

180. VF har endvidere anført en række betragtninger om *begrænsning i garantiens omfang*.
181. Således som sagen er forelagt ved en foreløbig begrænsning til de spørgsmål, der er udskilt til særskilt behandling og afgørelse, skal voldgiftsretten ikke tage stilling til, om visse, nærmere bestemte afholdte omkostninger, som ikke kan indregnes, er dækket af garantien eller ligger uden for dens område.
182. Det gælder, selv om Forsyningstilsynet har sendt et udkast til afgørelse i høring hos parterne den 14. december 2018, se kendelsens afsnit 7. Ved optagelsen af sagen til kendelse, var høringssvar ikke afgivet, og det er således uvist, hvilket resultat sagen vil få ved en afgørelse fra Forsyningstilsynet eller efter anke til en højere administrativ instans eller ved en endelig dom i tilfælde af indbringelse af sagen for domstolene.
183. Dette er imidlertid ikke til hinder for, at voldgiftsretten udtaler sig om en generel fortolkning af garantiens omfang, hvilket VF har anmodet om med henblik navnlig på parternes drøftelser, når der foreligger en afgørelse.
184. Voldgiftsretten kan ikke tiltræde VF's anbringende om, at garantien kun dækker de ca. 65 mio. kr., som EVK betalte som vederlag i medfør af aftalens Punkt 7.1, iii. Det er en følge allerede af, at garantien efter punkt 12.1.11 udtrykkeligt dækker ethvert vederlag efter punkt 7.1, dvs. også dem, der nævnes under i og ii hhv. om EVK's overtagelse af VF's forpligtelser ifølge nærmere angivne aftaler mv. og om de udgifter og betalinger relateret til projektet, som EVK overtager og afholder i tiden fra overtagelsen den 28. marts 2012 til closing den 27. juni 2012.
185. Af samme grund er garantien ikke begrænset til de ca. 75 mio. kr., som ved en periodisering kan henføres til tiden før overtagelsen, jf. EVK's opgørelse i sagen mod omegnsbyerne.
186. Der er ikke i den aftalte garanti i henseende til omkostninger, som EVK har afholdt på grund af overtagne forpligtelser, grundlag for at indfortolke et generelt krav om, at EVK skal bevise, at de ikke kunne have undgået disse omkostninger. I denne henseende må en afgørelse om en konkret omkostning bero på fri bevisbedømmelse og på en vurdering af bestemmelsen i punkt 7.1, i, om overtagne forpligtelser.
187. Endelig finder voldgiftsretten ikke grundlag for at fastslå, at garantien skal begrænses til omkostninger, der er bindende disponeret inden 28. marts 2012 og må henføres til perioden før denne dato, jf. herved begrundelsen for voldgiftsrettens stillingtagen til en begrænsning til de ca. 75 mio. kr., som EVK havde opgjort i sagen mod omegnsbyerne.
188. Garantien omfatter efter sin ordlyd hele EVK's vederlag for overtagelsen og er således ikke begrænset til den del på 73,3 %, der udgjorde VF's andel af

udgifterne i henhold til fordelingsnøglen i samarbejdsaftalen fra 2011. Voldgiftsretten bemærker i den forbindelse, at VF ifølge samarbejdsaftalens punkt 5, stk. 5, havde risikoen for de øvrige parter insolvens, og der er ikke grundlag for at fastslå, at EVK ved overdragelsesaftalen skulle have overtaget denne risiko.

189. Ved opgørelsen af det tab, som EVK måtte rejse krav om at få dækket på grundlag af garantien, jf. overdragelsesaftalens punkt 15.1, skal der tages hensyn til de beløb, der på opgørelsestidspunktet måtte være indgået til EVK fra andre parter, herunder det, der allerede er indbetalt af omegnsbyerne i henholdt til Vestre Landsrets dom, og det der måtte indgå fra distributører, såsom Overlund Fjernvarme. Men der er ikke grundlag for at fastslå, at EVK er forpligtet til først at søge sådanne krav inddrevet ved retsforfølgning, således at et krav skal fragå i kravet iht. Garantien, hvis der blot er mulighed for at inddrive det.
190. For så vidt angår de andele på 1,2 og 4,8 %, som efter samarbejdsaftalen påhvilede de to almene boligselskaber, Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborg, lægger voldgiftsretten efter forklaringerne og parternes mailkorrespondance i juni 2012 til grund, at EVK og VF var enige om at lade forpligtelsen udgå af distributionsaftalerne. VF har ikke i den forbindelse betinget sig, at EVK på denne baggrund skulle bære disse andele, og EVK har ikke afgivet tilsagn om at ville bære dem. Der er ikke i garantien grundlag for at fastslå, at disse andele herefter skal fragå i EVK's garantikrav mod VF. Herefter kan voldgiftsretten ikke tage VF's anbringende på dette punkt til følge.

2. Egen skyld og begrænsning af tab

191. VF har gjort gældende, at EVK som følge af egen skyld og ved at forsømme sin pligt til at begrænse sit tab har mistet sit krav på at blive holdt skadesløs for tab som EVK måtte lide ved, at VF ikke har opfyldt sin garanti for, at det betalte vederlag kan indregnes i EVK's varmepris, jf. overdragelsesaftalens punkt 15.1, jf. punkt 12.1.11. Subsidiært gøres det gældende, at kravet skal nedsættes.
192. Disse anbringender beror på, om VF kan godtgøre, for det første at EVK har begået fejl ved sin håndtering af projektet efter overtagelsen, for det andet at de påviste fejl har betydning for tabet i den forstand, at tabet ikke ville være blevet lidt eller være blevet mindre, hvis fejlene ikke var begået.
193. VF har om egen skyld gjort gældende, at EVK har udvist egen skyld ved at beslutte at lukke projektet ned uden at have en saglig begrundelse og uden at have indhentet og fulgt ekspertrådgivning om fortsættelse af boringen. Beslutningen i marts 2012 om at overtage projektet blev truffet for senere at kunne beslutte at lukke projektet ned, hvilket formelt skete i juni 2012, en beslutning, der imidlertid reelt var truffet allerede tidligere, og som reelt var begrundet i ønsket om at kunne aftage overskudsvarme fra et kommende datacenter, som Apple påtænkte at etablere i Viborg Kommune.

194. VF har om tabsbegrænsningspligt gjort gældende, at EVK har forsømt at begrænse sit tab, dels ved ikke at følge op på tilbuddet fra Finn Bach om at overtage projektet, dels ved ikke at sælge udstyr til Kvols-4 og -5 uden tab.
195. Hvad angår *beslutningen om at lukke projektet* ned bemærker voldgiftsretten, at VF påbegyndte boringen ultimo januar 2012 på grundlag af et boreprogram udarbejdet af Ross, uden at der forud for eller som led i udarbejdelsen af boreprogrammet var foretaget geomekaniske undersøgelser, herunder ved at anvende data fra andre boringer i relevante lag, som f.eks. Aars-1 boringen. Voldgiftsretten lægger efter de sagkyndiges udtalelser under afhjemlingen til grund, at gennemførelse af sådanne undersøgelser var sædvanlig god praksis ved et boreprojekt som det foreliggende. I R&P's tekniske evalueringsrapport anføres som 4 ud af 7 hovedrisici, at erfaringer fra Aars-1 ikke blev anvendt til planlægning og risikovurdering forud for boreoperationen, at der ikke var en tilstrækkelig risikoanalyse forud for boreoperationen, at der manglede anvendelse af historiske boredata, og at fravælgelse af måleudstyr i boringen gjorde det sværere at finde årsag til og løsning på problemer i lerformationerne. Herudover nævner rapporten andre generelle risici, herunder manglende fokus på risikoanalyse og mitigerings af risici i såvel planlægnings- som udførelsesfase og manglende systematisk og dybdegående analyse af historiske boredata. Lars Andersen, der forestod udarbejdelsen af boreprogrammet og ledede boringen har forklaret, at geomekaniske undersøgelser burde have været foretaget, og at den manglende viden om forholdene førte til, at man var gået frem med et forkert set up, herunder bl.a. mht. muddervægt.
196. Bl.a. som følge af de manglende forundersøgelser og det forkerte set up, løb boringen flere gange ind i alvorlige uheld og problemer, hvor man dels måtte bore langsomt, dels mistede boreudstyr og måtte anlægge nyt borespor højere oppe, hvor man forsøgte sig med bl.a. ny borevinkel. Voldgiftsretten lægger efter de sagkyndiges besvarelse af spm. c og e til grund, at der også i denne sammenhæng blev undladt geomekaniske studier, der sædvanligvis ville være blevet udført, når der opstod problemer af den foreliggende karakter.
197. Tidsplanen og budgettet blev væsentligt overskredet. Voldgiftsretten lægger til grund, at de daglige omkostninger ved boring, herunder til leje af borerig, bemanning mv., udgjorde i størrelsesorden 0,6-0,75 mio. kr. Derfor medførte de uheld og problemer, man løb ind i, ikke kun tab på grund af mistet udstyr og gentagelse af boreoperationer, men også væsentlige fordyrelser på grund af langsom fremdrift. Budgettet for forprojekt, der omfattede to boringer og prøvepumpning, beløb sig til 38 mio. kr. i december 2011, da samarbejdsaftalen blev indgået. Boringen gik i gang ultimo januar 2012 og var planlagt at vare 1½ måned inklusive prøvepumpning. Medio marts var budgettet for forprojektet 82 mio. kr. og budgettet for den samlede investering var steget til 541 mio. kr., næsten en fordobling. VF's bankforbindelse opsagde engagementet til ultimo marts 2012, og VF søgte Viborg Kommune om kommunegaranti for finansiering, der var nødvendig for at undgå, at VF gik konkurs. Den 26. marts 2012 satte boret sig fast i en dybde på 2.100 m.

198. Viborg Kommune påtog sig kommunegarantien på 150 mio. kr. til forprojektet på vilkår bl.a., at kommunens forsyningsselskab EVK skulle overtage projektet. EVK har gjort gældende, at beslutningen var begrundet i et ønske om at sikre VF mod konkurs og om at sikre styringen af projektets videre forløb, idet projektet under VF's styring var løbet af sporet. Voldgiftsretten finder efter bevisførelsen, herunder forklaringerne fra Christian Hagelskjær og Lasse Jacobsen, ikke grundlag for at fastslå, at den angivne begrundelse ikke var den reelle, eller at begrundelsen og dermed beslutningen ikke var saglig på baggrund af det hidtidige forløb og situationen ultimo marts 2012.
199. Efter EVK's overtagelse af projektet den 28. marts 2012 fortsatte boringen som hidtil efter det allerede fastlagte boreprogram under Ross' ledelse og i overensstemmelse med Ross' forslag og anbefalinger, men boringen gik fortsat langsommere end planlagt. Den 23. maj var der endnu et boreuheld med tab af boreudstyr til følge. Et revideret budget ultimo maj 2012 for forprojekt med prøvepumpning beløb sig nu til 136 mio. kr. På et statusmøde den 30. maj 2012 konstaterede bestyrelsen, at budgetrammen på 150 mio. kr. nu kun dækkede dette, en nødvendig afsætning på 10 mio. kr. til eventuel nedlukning samt yderligere 4 mio. kr. til boringer. Bestyrelsen besluttede på dette grundlag at fortsætte boringen frem mod en prøvepumpning den 10. juni 2012.
200. Den 4. juni 2012 satte borehovedet sig igen fast, nu i en dybde på 2.700 m. Voldgiftsretten lægger efter bevisførelsen til grund, at EVK under møderne den 5. og 11. juni 2012 drøftede midlertidig nedlukning af projektet, og at EVK på mødet den 12. juni 2012 besluttede at anbefale Viborg Kommune at træffe beslutning om midlertidig nedlukning med henblik på at gennemføre grundige undersøgelser, inden man traf beslutning om eventuel fortsættelse af projektet. En opdateret økonomiopgørelse af 12. juni 2012 viste, at forprojektet inklusive prøvepumpning ikke kunne gennemføres inden for finansieringsrammen på 150 mio. kr. Dette er bekræftet ved de sagkyndiges besvarelse af spm. w og deres forklaringer under afhjemlingen, hvorefter der til den nødvendige boring samt gennemførelse af prøveboringen manglede operationer, der selv med et sammentrængt forløb og uden uheld ville tage ca. 27 arbejdsdage. Voldgiftsretten lægger endvidere efter de sagkyndiges forklaringer under afhjemlingen til grund, at den gennemførte wireline logning med måling kun i ét punkt ikke gav utilstrækkeligt grundlag for at planlægge den videre boring, og at Ross' anbefaling af at bore videre på dette grundlag og ved at prøve sig frem indebar væsentlige risici. Voldgiftsretten lægger efter bevisførelsen, herunder forklaringerne fra Christian Hagelskjær, Benny Højholt, Søren Berg Lorenzen og Lasse Jacobsen, til grund, at beslutningen om midlertidig nedlukning var begrundet i de økonomiske forhold, herunder finansieringsrammen, risiciene ved fortsat boring uden tilstrækkelige forundersøgelser samt den manglende tillid til anbefalingerne fra boreledelsen, Ross. Voldgiftsretten finder, at den manglende tillid til Ross havde objektivt grundlag i det hidtidige forløb.
201. Der er intet grundlag for at fastslå, at den reelle begrundelse skulle være en anden end den angivne, herunder at den reelle begrundelse skulle være et ønske om at kunne aftage overskudsvarme fra et kommende datacenter,

som Apple påtænkte at etablere i Viborg Kommune. Voldgiftsretten lægger efter kommunens redegørelse af 28. april 2016 og forklaringerne fra Christian Hagelskjær, Lasse Jacobsen, Benny Ragner og Kai Grynderup til grund, at Viborg Kommune på det pågældende tidspunkt på lige fod med flere andre kommuner havde afgivet oplysninger om mulighederne for at placere et data-center i kommunen, men at dette forhold i juni 2012 ikke var bekendt for EVK's direktion og bestyrelse og heller ikke for kommunalbestyrelsen, bortset fra ganske få personer, og at selv disse ikke havde nærmere kendskab til størrelsen, herunder at det drejede sig om Apple.

202. Voldgiftsretten finder efter en samlet vurdering, herunder af den kritik, der har været rejst fra bl.a. Lars Andersen og Sigurd Solem, at der ikke er grundlag for at fastslå, at den anførte begrundelse for beslutningen ikke er salig. Beslutningen var i overensstemmelse med rådgivningen fra DFG, og de sagkyndige ved deres besvarelse af spm. n har udtalt, at denne rådgivning ikke var faglig uforsvarlig, selv om den findes at være mangelfuld. Herefter er der ikke grundlag for at fastslå, at beslutningen om midlertidig nedlukning var uforsvarlig på en sådan måde, at art EVK ved at træffe beslutningen har pådraget sig egen skyld i henseende til kravet om erstatning for tab i henhold til VF's garanti.
203. Det, som VF har anført om forsikringsdækning, kan ikke føre til andet resultat.
204. Hvad angår *tabsbegrænsningspligt* bemærker voldgiftsretten at det ikke er godtgjort, at EVK's direktion eller bestyrelse blev gjort bekendt med et muligt mundtligt tilbud fra Finn Bach. Efter det, som Finn Bach og Benny Ragner har forklaret om et sådant muligt tilbud om overtagelse, havde det i øvrigt et helt løst indhold og var ganske uafklaret med hensyn til mulighederne for at gennemføre overtagelsen. Efter en samlet bedømmelse der dermed ikke grundlag for at fastslå, at EVK skulle have forsømt sin tabsbegrænsningspligt som følge af manglende opfølgning på et muligt tilbud.
205. Voldgiftsretten finder efter bevisførelsen heller ikke grundlag for, at EVK skulle have forsømt sin tabsbegrænsningspligt i forbindelse med salget af udstyr til Kvols-4 og -5.

3. Sammenfatning om resultatet

206. Af de anførte grunde kan voldgiftsretten ikke tage VF's frifindelsespåstand til følge.
207. VF's subsidiære påstande indebærer en redigering af teksten på 3 punkter. For det første at "*friholde*" ændres til "*skadesløsholde*". Med henvisning til af-talens tekst i punkt 15.1 er voldgiftsretten enig heri.
208. For det andet, at endelig afgørelse fra "*prismyndigheden*" ændres til "*pris-myndighederne eller domstolene*". VF har ikke nærmere uddybet hensigten eller grundlaget. Der er enighed om, at pligten til at holde EVK skadesløs beror på, at der foreligger en endelig afgørelse. På grund af administrativ rekurs og domstolsprøvelse kan afgørelsen være endelig allerede efter afgørelse i

VOLDGIFTSINSTITUTTET

første administrative instans eller efter prøvelse – i sidste instans ved en endelig dom. Overdragelsesaftalens punkt 15.1 indebærer ikke en pligt for EVK til at søge en afgørelse ændret ved rekurs eller domstolene. Voldgiftsretten tager herefter ikke VF's subsidiære påstande til følge på dette punkt.

209. For det tredje ønsker VF, at *"ikke kan indregnes"* ændres til *"ikke er indregnet og ikke kan indregnes"*. VF har heller ikke på dette punkt nærmere uddybet hensigten eller grundlaget. Formålet er at definere et tab, og det forekommer klart, at et tab må forudsætte, at nogle omkostninger ikke kan indregnes. Det kan ikke være tilstrækkeligt, at de blot rent faktisk ikke er indregnet af EVK. Voldgiftsretten tager herefter ikke VF's subsidiære påstande til følge på dette punkt.
210. Herefter tager voldgiftsretten EVK's påstande til følge med den ændring, at *"friholde"* ændres til *"holde ... skadesløs"*, og den ændring, at *"varme leveret"* ændres til *"levering af varme"*, begge dele med henvisning til formuleringen i aftalens punkt 15.1.

4. Sagsomkostninger

211. Henset til sagens udfald skal VF betale sagsomkostninger til EVK samt betale voldgiftsrettens samlede omkostninger i forbindelse med afsigelsen af denne delvoldgiftskendelse.
212. De sagsomkostninger, som VF skal betale til EVK til dækning af advokatudgifter, herunder udgifter til ekstrakt fastsættes til 750.000 kr. Omkostningerne er fastsat under hensyn til, at EVK er momsregistreret, samt til sagens værdi og arbejdets omfang. Hver af parterne har afholdt en del af omkostningerne ved de sagkyndiges erklæringer og afhjæmning. Voldgiftsretten finder, at VF skal erstatte EVK disse omkostninger delvis med 150.000 kr. Herefter skal VF betale i alt 900.000 kr. i sagsomkostninger til EVK.
213. Hver af de to parter har betalt 315.000 kr. i sikkerhedsstillelse til Voldgiftsinstituttet, hvortil kommer EVK's indbetaling af et registreringsgebyr på 9.700 kr. Der er således indbetalt i alt 739.700 kr.
214. De samlede omkostninger ved afsigelsen af denne delvoldgiftskendelse er af Voldgiftsinstituttet opgjort som følger: Voldgiftsrettens honorar 500.000 kr., registreringsgebyr 9.700 kr. og afgift til Voldgiftsinstituttet 113.200 kr. og udgifter til voldgiftsrettens transport, hotelophold og forplejning i forbindelse med den mundtlige forhandling i Aarhus 9.636 kr. (heraf udgør moms 1.927,20 kr.), dvs. i alt 632.536 kr.
215. I overensstemmelse med Regler for behandling af voldgiftssager ved Voldgiftsinstituttet hæfter parterne solidarisk for de samlede udgifter ved voldgiftssagen. Det overskydende beløb på 7.164 kr. vil af Voldgiftsinstituttet blive udbetalt til EVK. I det indbyrdes forhold har EVK et regreskrav mod VF på 317.536 kr.

J. Thi bestemmes

216. Viborg Fjernvarme skal anerkende at være forpligtet til at holde Energi Viborg Kraftvarme A/S skadesløs for tab som følge af, at det af Energi Viborg Kraftvarme A/S betalte kontante vederlag i henhold til overdragelsesaftalen, pkt. 7.1.iii på 65.186.362,88 kr. eller en andel heraf efter en endelig afgørelse fra prismyndigheden ikke kan indregnes i varmeprisen for levering af varme fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.
217. Viborg Fjernvarme skal anerkende at være forpligtet til at holde Energi Viborg Kraftvarme A/S skadesløs for tab som følge af, at omkostninger afholdt af Energi Viborg Kraftvarme A/S efter overtagelsesdagen i henhold til overdragelsesaftalens pkt. 7.1.i og 7.1.ii, som hidrører fra aftaler med tredjemand eller fra forpligtelser, som VF har indgået eller en andel heraf, efter en endelig afgørelse fra prismyndigheden ikke kan indregnes i varmeprisen for levering af varme fra Energi Viborg Kraftvarme A/S.
218. Viborg Fjernvarme skal inden 14 dage til Energi Viborg Kraftvarme A/S betale 900.000 kr. i sagsomkostninger.
219. Viborg Fjernvarme skal betale voldgiftsrettens samlede omkostninger med 632.536 kr., hvorfor Viborg Fjernvarme inden 30 dage skal betale 317.536 kr. til Energi Viborg Kraftvarme A/S.

Voldgiftsrettens hjemsted: København, Danmark

Dato: 15. marts 2019

Niels Grubbe

Udskriftens rigtighed bekræftes herved

Steffen Pihlblad

Generalsekretær, Voldgiftsinstituttet